

mediažurnál

zpravodaj Syndikátu novinářů ČR

3-4/2014

Kariéra většiny šéfredaktorů je nevyhnutelně svázána s mediálními oligarchy

Zeptejte se třídy českých studentů žurnalistiky, jestli jejich rodiče byli členy komunistické strany, a začnou se nervózně dívat po místnosti. Co je vám do toho, pomyslí si nejspíš okamžitě. Mladí lidé nechtějí být pětadvacet let po revoluci nálepkováni na základě rozhodnutí, která jejich rodiče učinili v minulosti.

● Erik Best

Co se stane po dalších dvaceti pěti letech, až u nás vyrostou nová generace studentů žurnalistiky? Také jim bude trapné odpovídat na otázku, jestli jejich rodiče pracovali pro jednoho z českých mediálních oligarchů?

Je nespravedlivé srovnávat členství v komunistické straně za totalitního režimu s prací pro mediálního barona v demokratickém zří-

zení? Jestli jde o srovnání spravedlivé, ukáže jenom čas, ale počáteční hodnocení nevypadá příznivě. Opravdu se totiž zdá, že práce pro jednoho z mediálních oligarchů nebo mini-oligarchů je u novinářů a dalších mediálních profesionálů svým způsobem vskutku srovnatelná s rozhodnutím vstoupit do bývalé komunistické strany.

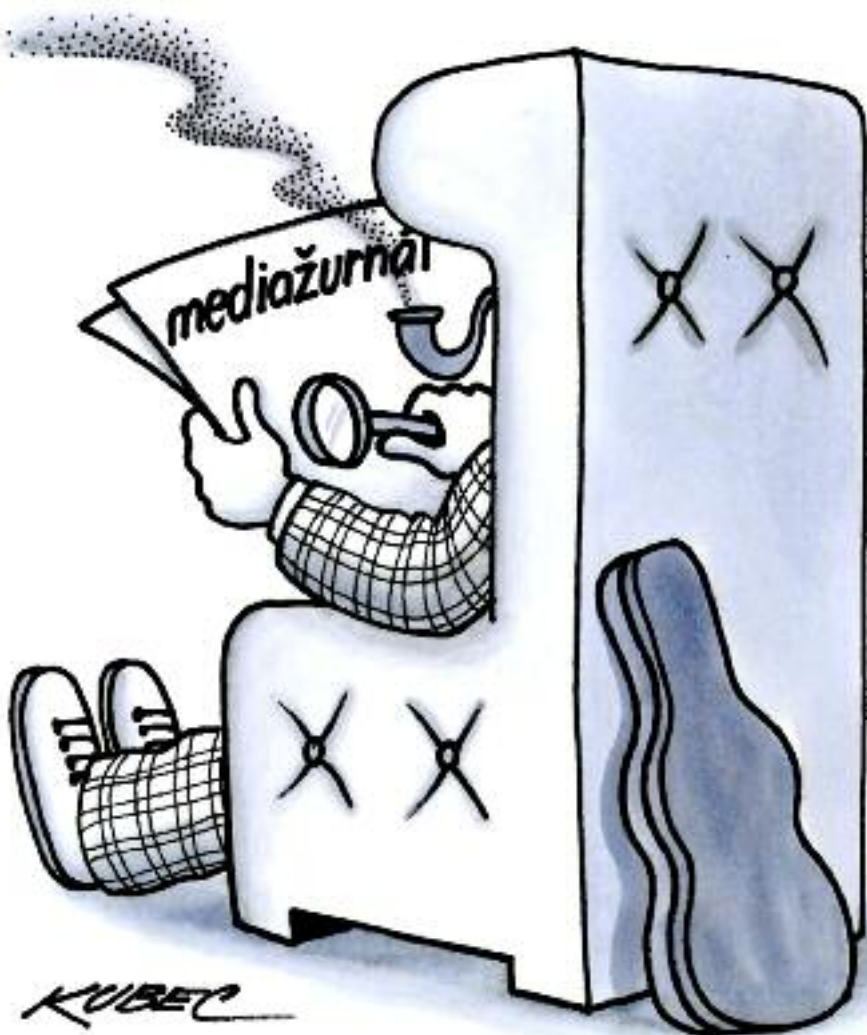
Někteří z těchto profesionálů mohou tvr-

dit, že není jiný dobrý způsob, jak vykonávat vlastní povolání. Účetní, grafici a reklamní asistenti mohou přesvědčivě prohlašovat, že pracovat pro jednoho z těchto vlastníků médií je nutnost, pokud chtějí mít perspektivu kariéerního růstu – právě tak jako dříve mnozí níže postavení bývalí komunisté. Podobně je to s lifestylovými a sportovními novináři, z nichž většina může své řemeslo provozovat bez vměšování shora. Nicméně zpravodajští, političtí a byznysoví editoři, a hlavně pak šéfredaktoři jsou ve středu dění. Jejich kariéra je neúprosně svázána s budoucností jejich oligarchy.

Zmiňovanými oligarchy jsou vlastníci Mafrý Andrej Babiš, majitel Economie Zdeněk Bakala a Daniel Křetínský s Patrikem Tkáčem, vlastníci Czech News Center. Tvrdím, že k posledním dvěma jmenovaným by se měl počítat ještě Martin Roman (k němu se vrátím v textu později).

Minioligarchy jsou majitel Empresy Jaroslav Soukup a vlastníci Mladé fronty František Savov. Dohromady ovládají většinu trhu tištěných a internetových zpravodajských médií. Ve všech případech mají hlavní obchodní aktivity mimo oblast vydavatelství a média jim slouží jako nástroj vlivu na veřejné mínění a k ochraně jejich dalších zájmů.

Všichni tvrdí, že jako vlastníci do zpravodajské činnosti nijak nezasahují, ale u každého z nich se najdou doklady o tom, proč to není pravda. Vměšování ze strany vlastníků vytváří zvláštní situaci, kdy jsou novináři nuceni obhajovat své jednání, podobně jako bývalí komunisté často považují za nutné obhajovat své rozhodnutí vstoupit do strany. Někteří novináři se prý do svých textů snaží bez vlastníkovy vědomí propašovat některé informace, což se podobá argumentům exkomunistů, kteří do strany vstoupili, aby ji takzvaně „reformovali zevnitř“.

Kresba Roman Kubec

Pokračování na straně 4

Komise pro etiku řešila nevhodnou reklamu i stížnost podnikatele

Komise pro etiku se sešla 12. listopadu 2014, aby dle tradičních zvyklostí projednala nová podání, zabývala se podáními již vyřešenými a rozhodovala, jaké stížnosti je nucena vzhledem k okolnostem odložit. K jednomu z podnětů se zařadila nevhodná reklama na zpravodajském serveru Novinky.cz. Členové komise posuzovali také jeden krajně neetický bulvární článek nebo stížnost nejmenovaného podnikatele.

Členové Komise pro etiku Syndikátu novinářů ČR nejprve řešili stížnost na zpravodajský server Novinky.cz, která se týkala nevhodné reklamy zveřejněné k článku o smrti dítěte v Jeruzalémě. Komise stěžovatele chápe a souhlasí s ním. Je třeba nicméně upozornit, že o reklamě v souvislosti s konkrétním mediálním obsahem nerozhodují redaktori, ale pracovníci inzertního oddělení. Nejedná se každopádně o ojedinělý případ, kdy je před tragickou zprávou necitlivě zařazena reklama. Komisi uvedený problém každopádně nepřislouží řešit, je třeba se obrátit na reklamní oddělení internetového zpravodajského serveru.

Komise dále posuzovala informaci, kterou zveřejnily bulvární deníky a také internetová stránka Super.cz. Konkrétně jde o údaje stran zdravotního stavu herce a prezidenta Mezinárodního filmového festivalu v Karlových Varech Jiřího Bartošky. Zprávu lze považovat z faktického a formulačního hlediska za klasic-

ký hyenismus, není samozřejmě možné hovořit o veřejném zájmu. Komise se informacemi bulvárního charakteru zpravodajů vůbec nezabývá, avšak uvedený případ překročil jakékoliv etické meze. Nelze nevidět, že bulvární média informaci dostala od někoho z personálu motalské nemocnice. Není to první podobný únik zdravotních informací. Podobné úniky by měla řešit Česká lékařská komora.

K náplni listopadového jednání komise patřila také stížnost jednoho nejmenovaného podnikatele na titulky týkající se jeho osoby v MF DNES, které jsou podle něj neetické. Autor stížnosti uvádí, že nebyl žádným soudem shledán vinným. Na stížnost odpovídal již šéfredaktor MF DNES Jaroslav Plesl, nicméně podnikatel s vyřízením stížnosti nesouhlasí a obrátil se na komisi opět. Bude tedy dotázána redakce.

Projednána byla rovněž stížnost na materiály uveřejňované členem AV ČR na internetu.

Komise konstatuje, že materiál pod její kompetenci nespadá, nicméně se opět podle svých stanov dotáže také druhé strany sporu.

Do programu jednání komise pro etiku byly zařazeny také články vydané na serveru Aktuálně.cz a v MFD. Další informace, podané stěžovatelem a jeho právním zástupcem převzal kolega Jůn, který připravoval podklad už k prvnímu podání. Bude referovat na dalším zasedání komise.

Co se týče vyřešených a odložených podání, probírala se také stížnost politika na článek v časopise Euro. Politik se domnívá, že autor textu zkrátil jeho vyjádření a žádá, aby časopis přepis nahrávky zveřejnil. Splnění stěžovatelova požadavku není v kompetenci komise a nemá ani oporu v Etickém kodexu novináře. Nicméně předsedkyně komise se obrátila na šéfredaktora časopisu Euro mailem, aby se ke stížnosti vyjádřil. Odpověď ale nepřišla. Komise tedy stížnost odložila. **red**

Vydání průkazu je podmíněno aktualizací kontaktů

S placením členských příspěvků na rok 2015 se pojí povinnost členů aktualizovat své kontaktní údaje. Rozhodnutí přijalo Grémium SN ČR a potvrdil je Řídící výbor SN ČR. Fakt, že řada členů neplní svou povinnost a neposkytuje aktuální spojení, znesnadňuje kontakt a zvyšuje například náklady na zaslání Mediažurnálu. Rychlý kontakt bude výhodný i v souvislosti s aktivitami, které SN ČR podniká a chystá. Vyplněný dotazník usnadní též rozhodování o tom, ke kterému územnímu sdružení či klubu se členové hlásí – ty totiž také dostávají podíly z členských příspěvků.

Podobný dotazník loni vyplnila bohužel jen malá část členů (a těm za to přísluší poděkování), takže letos je nově jeho vyplnění podmínkou pro vydání průkazu. Dotazník lze vyplnit písemně v kanceláři syndikátu, zaslat ho poštou či e-mailem (snrc@volny.cz), případně podat prostřednictvím regionálních sdružení nebo klubů.

Příspěvky valná hromada schválila ve výši **750** korun (řádný člen – zaměstnaný a volný novinář; čekatel na členství), **350** korun (řádný člen – student/senior), **1150** korun (mimořádný/přidružený člen).

Nové číslo konta, na které je třeba příspěvky zasílat, je **6007047001/5500**. Jako variabilní symbol uveďte členské číslo, které máte na průkazu.

Dotazník pro všechny členy SN ČR

Bez odevzdání tohoto dotazníku Vám nebude vydán ČP na rok 2015

Číslo členského průkazu:

Jméno a příjmení:

Přesná adresa bydliště:

Doručovací adresa:

Telefon: Mobil:

E-mail:

Souhlasím, aby celostátní kancelář (regionální rada) v případě oslovení poskytovala jiným členům SN ČR tyto údaje: Adresu ANO/NE, telefon ANO/NE, mobil ANO/NE, e-mail ANO/NE *(nehodit se škrtněte!)*

Prohlašuji, že moje členství splňuje podmínky uvedené ve stanovách Syndikátu novinářů ČR, z. s.

Jsem členem v této členské kategorii (podtrhněte jednu z možností):

Řádný člen – zaměstnanec

Řádný člen – volný novinář

Řádný člen – senior

Řádný člen – student

Řádný člen – učitel žurnalistiky

Čekatel na členství

Pozastavený členství

Mimořádný člen

Přidružený člen

Členství v územním sdružení či klubu (bude mu poukazován váš členský příspěvek):

Jste-li současně členem územního sdružení či klubu (klubů), podtrhněte pouze jeden z nich

Syndikát novinářů Moravskoslezského a Olomouckého kraje

Územní sdružení SN ČR – Klub novinářů Zlín

Klub východočeských novinářů

Syndikát jihočeských novinářů

Územní sdružení SN ČR – střední Čechy

Krajské sdružení Syndikátu novinářů ČR Libereckého kraje

Územní sdružení Syndikátu novinářů Vysočina

Syndikát novinářů jižní Moravy

Syndikát novinářů ČR, pobočka Ústí nad Labem

Syndikát západočeských novinářů

Klub kultury (Praha)

Klub vědeckých novinářů (Praha)

Klub novinářů-seniorek (Praha)

Klub novinářů Pražského jara '68 (Praha)

Klub leteckých novinářů (Praha)

Klub novinářů-fotoreportérů (Praha)

.....
podpis

Syndikát opět pomohl soutěži žáků a studentů. Nejlepší školní časopis má už podruhé redakce Komár z Havířova

Studenti z Havířova si připsali druhý úspěch v soutěži o nejhezčí školní časopis středních škol roku 2014, kterou pořádá Asociace středoškolských klubů České republiky (ASK ČR) ve spolupráci se Syndikátem novinářů ČR. Mezi týmy z další kategorie, tedy prvního stupně základních škol, byl nejlepší Babický školáček z Babic nad Svitavou, druhému stupni základních škol zase vévodil Písařík z Nezamyslic. V poslední hodnocené kategorii obou stupňů základní školy získala poprvé cenu Čmáranice ze Sázavy.

Začátkem prosince převzali vítězové ceny od Asociace středoškolských klubů ČR. Součástí bylo i závěrečné setkání více než čtyř stovek mladých tvůrců, pro které organizátoři připravili společné besedy, workshopy a možnost vyměnit si zkušenosti načerpáné z tvůrčí činnosti.

„Mladí novináři přijíždějí na toto setkání s cílem načerpat co možná nejvíce nápadů pro další přípravu svých vlastních školních časopisů. Inspiraci hledají i při diskusích s profesionálními žurnalisty nebo na výstavě všech přihlášených časopisů,“ vysvětlil ředitel soutěže Petr Kantor, který působí v Asociaci středoškolských klubů České republiky a zároveň připomněl, že cenu za nejlepší školní časopis středních škol obhájil Komár z Havířova.

Na chod letošního ročníku Školní časopis roku finančně přispěl také Syndikát novinářů ČR, který už dlouhodobě podporuje snahu začínajících mladých novinářů vydávat pravidelně svá školní periodika. Dlouholetá porotkyně soutěže, místopředsedkyně SN ČR Ivana Šuláková, ocenila nasazení, s jakým děti k psaní přistupují: „Myslí to opravdu vážně a poctivě. Nemají zbytečný ostych a nebojí se hájit své nápady ani před zkušenými žurnalisty.“

Na slavnostním zakončení letošního ročníku Školní časopis roku organizátoři hned vyhlásili následující ročník celostátní soutěže, který se stane již devátým v pořadí. Stejně jako v předchozích letech, i tentokrát čekají účastníky v prvním pololetí následujícího roku krajská kola, ze kterých porotci vybrané časopisy nechají postoupit do celorepublikového finále.

red

Foto David Švejnhohla

Kariéra většiny šéfredaktorů je nevyhnutelně svázána s mediálními oligarchy

Dokončení ze strany 1

Mezi zaměstnanci Mafrý je teď populární říkat „alespoň víme, kdo to vlastní“. To je nářezka na Czech News Center, jehož koneční vlastníci nejsou známi. Dostupné záznamy končí u dvou offshorových společností, jedné se sídlem v Nizozemí a další se sídlem ve Velké Británii. Prosby, aby společnost Czech

News Center doložila, že jedním z benefičních vlastníků není Martin Roman, zůstaly bez odezvy.

V ČR technicky vzato existuje svoboda tisku, stejně jako Československo bylo technicky vzato signatářem Helsinských dohod. Ve skutečnosti musejí čeští novináři čím dál tím častěji zakládat vlastní tituly, aby se svobodě tisku mohli těšit. V tomto ohledu česká medi-

ální scéna zažívá jedno z nejdynamičtějších období posledních let.

Tyto nezávislé tituly nicméně nečte o mnoho více lidí než samizdat, jelikož Čechy zatím oligarchizace médií nijak zvlášť netrápí. To jsou dobré zprávy pro mnoho českých novinářů (a jejich děti), kteří v budoucnu nechtějí být nálepkováni, ale dost špatné zprávy pro českou novinářinu coby váženou profesi.

Přihlašování do soutěže Novinářská cena již započalo

Nadace Open Society Fund Praha vyhlásila v uplynulých dnech ve spolupráci se dvěma partnery z komerční sféry jubilejní 5. ročník soutěže Novinářská cena. Autoři, redakce, vydavatelé, ale i čtenáři, diváci a posluchači mohou přihlašovat nejlepší novinářské práce vydané v roce 2014 až do uzávěrky, která je stanovena na 2. února 2015.

Novinářská cena již popáté ocení kvalitní žurnalistické příspěvky celkem v 11 kategoriích psané, audiovizuální a online žurnalistiky. Soutěž je určena novinářům všech typů médií – tištěných, elektronických, celostátních i regionálních. Podmínkou je, aby byly příspěvky uveřejněny v tuzemsku v období od 1. ledna do 31. prosince roku 2014.

„Jsem moc rád, že Novinářská cena každým rokem roste, a to jak co do počtu přihlášených příspěvků, účastníků se novinářů a novinářek ze širokého spektra médií, tak i kvalitou přihlašovaných příspěvků. Těším se, až se seznámím s nejlepšími letošními pracemi, zejména investigativními, a podívám se na nejzajímavější reportáže, které v médiích letos rezonovaly,“ uvedl v tiskové zprávě ředitel Nadace Open Society Fund Praha Robert Basch.

V kategoriích psané a audiovizuální žurnalistiky budou jako tradičně hodnoceny klíčové žánry – rozhovor, reportáž, analyticko-investigativní příspěvek nebo komentář. V kategorii o nejlepší kreslený vtíp, komiks či karikatu-

ru si zasoutěží čeští i slovenští kreslíři a karikaturisté. V kategorii online žurnalistiky porota udělí Cenu Googlu za inovativní online žurnalistiku, ve které se utkají profesionální i amatérští novináři.

Speciální cena pro mladé talenty datové žurnalistiky je určena studentům a mladým lidem do 30 let, kteří se přihlásí se zajímavým nápadem, jak využít a zanalyzovat veřejná data a najít v nich nové souvislosti přínosné pro veřejnost. Vítěz získá nejen finanční odměnu, ale především podporu zkušených novinářů, kteří pomohou nápad zrealizovat a uveřejnit.

„V loňském ročníku jsme si zdárně ozkoušeli, že studenti v České republice jsou, co se týče trendu datové žurnalistiky, na vysoké úrovni. Věřím, že i letos cena motivuje dosud neobjevené mladé talenty k tomu, aby se přihlásili s kvalitními projekty, a dostali tak šanci pracovat na jejich realizaci s profesionály,“

uvedla Martina Joneková z českého Googlu, který je také hlavním partnerem Novinářské ceny.

Mezi další důležité informace patří, že příspěvky budou hodnotit nezávislé poroty složené z osobností mediálního, kulturního, neziskového, ale i akademického sektoru. Na jaře 2015 proběhne také online hlasování o zvláštní Česko-slovenské ceně veřejnosti. V každé kategorii získá vítěz cenu spojenou s odměnou 20 000 korun, vítěz ceny pro mladé talenty datové žurnalistiky obdrží cenu ve výši 10 000 korun a už zmíněnou odbornou pomoc při realizaci svého projektu. Slavnostní vyhlášení vítězů proběhne v dubnu 2015. Seznam všech soutěžních kategorií najdete na webových stránkách www.novinarskacena.cz, která je také cestou k přihlášení do samotné soutěže a k pravidlům.

Na závěr se patří upřesnit, že partnery soutěže jsou také NEWTON Media a.s. a Nadácia otvorenej spoločnosti – Open Society Foundation. Mediálním partnerem je zpravodajský server České tiskové kanceláře.

red

Reportéři bez hranic zveřejnili roční statistiky úmrtí novinářů

Reportéři bez hranic, vlivná mezinárodní organizace hájící zájmy novinářské obce, zveřejnili v uplynulých dnech statistiky, které reflektují kromě jiného úmrtí novinářů při výkonu profese za rok 2014. Podle údajů dostupných na jejím webu bylo v uplynulém roce zavražděno 66 novinářů. Celkově pak při práci přišlo za posledních deset let o život 720 žurnalistů.

K uvedeným číslům se přidává také statistika počtu unesených pracovníků sdělovacích prostředků. Číslo v roce 2014 dosáhlo přesně 119 případů, což představuje nárůst o více než 35 procent oproti předcházejícímu roku. Ke konci prosince bylo v zajetí 40 novinářů.

Nejnebezpečnější zemí pro práci reportérů se stala Syrie, kde v minulém roce přišlo o život 15 reportérů. Následuje Palestina se sedmi zeměmi a Ukrajina se šesti. Do nelichotivého žebříčku pěti států s nejvyšším počtem úmrtí novinářů se zařadil ještě Irák a Libye. Ve zbytku světa přišlo o život celkem 30 žurnalistů.

Statistiky zohledňují také počty novinářů,

kteří uprchli ze své domovské země. Celkově se jednalo o 159 lidí, což představuje více než dvojnásobný nárůst oproti roku 2013. Drtivá většina z nich utekla do sousední země, kde pokračuje nadále ve výkonu novinářského povolání.

Rok 2014 byl také rokem bouřlivých protirežimních demonstrací, ve kterých byli novináři vystaveni nemalému nebezpečí. Nejhorší situaci zaznamenali pracovníci Reportérů bez hranic ve Venezuele a Bolívii. Právě zde bylo použito pro potlačení nepokojů nejvíce nepřiměřené vojenské síly, což negativně ovlivnilo bezpečí lidí z novinářské profese.

red

Kdo, když ne my, kdy, když ne teď?

Letošní oslavy pětadvacátého výročí sametové revoluce v podvečer na Národní třídě i na Václavském náměstí tak trochu připomínaly matějskou pouť. Na zapálení svíčky v podloubí se stála fronta, Národní třídu lemovaly stánky s občerstvením a davy proudily zvesela tam i zpět. Pamětníci měli mírně smíšené pocity. Na jedné straně byli rádi, že tolik lidí oslavuje svobodu, na druhé straně jim duch šibřinek připadal trochu nepatřičný.

● **Barbora Osvaldová**

Protože se ale dalo předpokládat, že výročí bude mít takový charakter, uspořádal Syndikát novinářů České republiky společně s Katedrou žurnalistiky Fakulty sociálních věd UK poněkud komornější vzpomínku symbolicky už v pátek 7. listopadu v prostorách na Senovážném náměstí.

Katedra žurnalistiky má několik specifik, která se k 17. listopadu váží. Jejím dlouholetým členem byl Milan Šmíd, otec studenta Martina Šmída. Právě informace o údajné smrti studenta tohoto jména sehrála důležitou roli při vyhlášení okupační stávky na vysokých školách. Milan Šmíd ve svém vystoupení vyprávěl ale také o tom, jak vznikalo Občanské fórum v Československé televizi a jaký měla televize vůbec vliv při organizování stávky. O změnách v rozhlasovém vysílání pak hovořil Josef Maršík. K zajímavým hostům se zařadil též Jan Halada, který poutavě líčil, jak se právě jeho příspěvkem dostali zástupci Občanského fóra na balkon budovy vydavatelství Melantrich.

Protože v té době ve Svobodném slově pracoval i současný předseda Syndikátu novinářů ČR Adam Černý, mohl nejen pronést zdravici za syndikát, ale také se zapojit do vyprávění, jak tištěná média postupně opouštěla oficiální linii a začala informovat o tom, co se na Národní třídě 17. listopadu skutečně odehrálo, nebo o tom, jak nově vznikající Fakulta sociálních věd, coby nástupkyně Fakulty žur-

nalistiky, hledala prvního děkana.

To připomenula i současná vedoucí Katedry žurnalistiky (autorka tohoto textu), která tehdy se studenty stávkovala. Čestmír Suchý, jenž byl v roce 1990 zvolen, pomáhal při formování moderní výuky žurnalistiky, ale i dalších oborů: politologie, sociologie nebo mezinárodních vztahů. Vrátil se tak oklikou k profesi, kterou kdysi dělal jako redaktor Stráže severu, Rudého práva, časopisu pro Afriku nebo v zahraniční rubrice Českého rozhlasu. V srpnu 1968 se podílel na vysílání proti okupantům, a tak logicky následovalo vyloučení ze strany a výpověď z práce. Pak se živil jako dělník nebo kulisák, stal se jedním z prvních signatářů Charty 77.

Pozvání dostali také tehdejší stávkující studenti. Klára Pospíšilová vzpomínala, jak se s Věrou Krincvajovou vypravily za tehdejším premiérem Adamcem, aby mu vysvětlily, že studentský pochod skutečně skončil masakrem. Pavel Žáček, který byl místopředsedou

Foto Miroslav Hucek

Studentského tiskového a informačního střediska, demonstraci spoluorganizoval a byl zakládajícím předsedou stávkového výboru tehdejší Fakulty žurnalistiky UK, zase vyprávěl o své práci v Úřadu dokumentace a vyšetřování činnosti Státní bezpečnosti. Jiří Venclík, dnes pracující v České televizi, vzpomínal na to, jak studentskou stávku dokumentoval jako kameraman. Všichni tři aktéři se shodli, že jejich práce v časopise Studentské listy (vycházely v období prosinec 1989 – prosinec 1991) patřila dosud vůbec k nejzajímavějším obdobím jejich života.

Právě záběry, které Jiří Venclík natočil a promítal Martin Lokšík, vzbudily velký ohlas. Někteří studenti se dodnes nezměnili, u jiných bylo trochu potřeba zapátrat v paměti. Materiály jsou natolik zajímavé, že je katedra žurnalistiky poskytla Knihovně Václava Havla.

Setkání bylo příjemně neformální, každý doplňoval informace, které věděl. Například o tom, jak se ocitly tzv. ručičky v podloubí na Národní třídě, kam dnes všichni nosí svíčky. Příběh památníku je následující: V prosinci 1989 napadlo Veroniku, tehdejší přítelkyni Oty Příhody, že by na Národní třídě mělo být něco, co by připomínalo ten podivný masakr. Ota Příhoda z atelieru Artmetal začal na díle s názvem Ruce pracovat, pak jej také odlil. Miroslav Krátký udělal desku s datem, kterou odlil Jiří Šilhan. Dvacátého února bratři Příhodové, Mirek Krátký a Tomáš Urban během dvaceti minut desku osadili a odjeli. Udělali to zadarmo, anonymně, jen jako připomínku toho, že chodili mrznout na Letnou, když na tribuně páter Malý moderoval obrovské demonstrace, které se dnes připomínají už jen na základě archivních fotografií.

Foto Miroslav Hucek

Mezinárodní výbor na ochranu novinářů (CPJ) uděloval ceny svobody tisku

Čtyři novináři převzali 25. listopadu Mezinárodní ceny svobody tisku za rok 2014, které uděluje Mezinárodní výbor na ochranu novinářů (CPJ). Ocenění získali jmenovitě Aung Zaw z Barmy, Íránec Siamak Ghaderi, Rus Michail Zygar a jihoafrická novinářka Ferial Haffajeeová. Organizace, které se také přezdívá „novinářský červený kříž“, prosazuje tiskovou svobodu projevu a brání práva novinářů na celém světě. Při příležitosti udělování ceny přináší Mediažurnál profily všech čtyř oceněných a krátké shrnutí informací o této významné mezinárodní instituci.

● Jiří Sirotek

Aung Zaw (Barma)

Aung Zaw se narodil v Barmě v roce 1971, vystudoval výtvarné umění v Rangúnu. Zaw vystupoval v mnoha místních i zahraničních televizních pořadech a jeho výtvarná díla se nacházejí například v Národním muzeu v Singapuru či v New Yorku. Je spoluautorem knihy „Art Standards“. V roce 1993 založil umělec zpravodajskou agenturu The Irrawaddy, která začala vydávat zprávy o Barmě v tištěné i elektronické podobě. Předchozím vojenským režimem byl Zaw ocejchován jako „nepřítel státu“. Agentura The Irrawaddy se dostává pod tlak ale i za současné vlády prezidenta Thein Seina. Zawovy informace, které jsou publikovány v angličtině a v barmštině, jsou široce uznávány jako věrohodné a nezávislé. Novinář, který měl až donedávna zakázán vstup do země, pravidelně píše o tématech souvisejících se svobodou tisku.

Siamak Ghaderi (Írán)

Siamak Ghaderi je nezávislý novinář, dříve pracoval jako redaktor a reportér oficiální zpravodajské agentury Islámské republiky IRNA. Ghaderi upoutal pozornost mezinárodních médií, když se rozhodl vyvrátit tvrzení bývalého prezidenta Mahmúda Ahmadínežáda, který v roce 2007 prohlásil, že v Íránu nejsou žádní homosexuálové. Redaktor totiž zveřejnil na internetu rozhovory s několika homosexuálními Íránci. Později si založil vlastní blog, na kterém informoval o pouličních protestech a následujícím vývoji ve společnosti až do sporných prezidentských voleb v roce 2009. V červenci 2010 byl Ghaderi za údajnou protirežimní propagandu uvězněn a v lednu 2011 odsouzen na čtyři roky do vězení a k 60 ranám. Další zajímavou informací je, že provládní internetové stránky žurnalistu označovaly jako „buřiče“, který je uvězněn za nemorální činy. Ghaderi byl propuštěn z vězení v červenci letošního roku.

Michail Zygar (Rusko)

Ruská nezávislá zpravodajská televize Dožď poskytuje pod vedením svého šéfredaktora Michaila Zygara alternativu k vysílání stanic, které kontroluje Kreml. Způsob pokrytí politiky citlivých témat, jako byly například pouliční protesty v roce 2011 a 2012 nebo konflikt na

Ukrajíně, se tedy zásadně liší od oficiální linie. Kvůli nezávislosti je stanice Dožď tvrdě potlačována státem. Poté, co ruští kabeloví a satelitní operátoři vyřadili stanici ze svých frekvencí, počet sledujících domácností klesl ze dne na den z 18 milionů na 2 miliony. Existenci stanice ohrožuje také to, že ruský parlament přijal zákon, který zakázal soukromým stanicím vysílání reklam. Zákon vstoupí v platnost od ledna 2015. Michail Zygar byl jmenován do funkce šéfredaktora v roce 2010, kdy byl kanál založen. Je spoluautorem knihy „Gazprom: Ruská nová zbraň“, která zkoumá nedávné dějiny Ruska z hlediska vývozu zemního plynu, na další knize o ruském prezidentovi Vladimíru Putinovi žurnalista pracuje.

Ferial Haffajeeová (Jižní Afrika)

Ferial Haffajeeová je šéfredaktorkou jihoafrického soukromého týdeníku City Press. Vedla také investigativní týdeník Mail & Guardian. Pod jejím vedením oba časopisy vydávaly důležité články mimo jiné o kauze „Nkandlagate“, kde šlo o údajné zneužívání veřejných pro-

středků na zlepšení sídla jihoafrického prezidenta Zumy. Ferial Haffajeeová má dlouhodobě odvahu dotýkat se kontroverzní problematiky. V roce 2006 například souhlasila s publikováním satirického zobrazení Proroka Mohameda v týdeníku Mail & Guardian, ačkoli je sama muslimka. Během jejího vedení se musel Mail & Guardian pravidelně soudně bránit snahám o cenzuru ze strany státu, u odvolacích soudů a před Ústavním soudem však obhájil v roce 2012 své právo na svobodu projevu.

Jorge Ramos (USA)

Mezinárodní výbor na ochranu novinářů pravidelně uděluje Pamětní cenu Burtona Benjamina za celoživotní práci v oblasti svobody tisku. V letošním roce ji obdržel novinář a moderátor Jorge Ramos. Mexický žurnalista a spisovatel žije v USA, moderuje například zpravodajský televizní program Univision, Noticiero Univision a také televizní pořad v angličtině „America with Jorge Ramos“.

Z historie CPJ

Mezinárodní výbor na ochranu novinářů je nezisková nezávislá nadace sídlící v New Yorku. Založila ji roku 1981 skupina amerických novinářů, kteří pochopili, že nemohou ignorovat situaci některých kolegů, kteří kvůli práci denně riskují život. U zrodu první kampaně CPJ v roce 1982 stála myšlenka, že novináři na celém světě by měli spojit síly na obranu svých kolegů pracujících v represivním a nebezpečném prostředí.

V té době byli zároveň v Argentině kvůli práci v prostředí války na Falklandech vězněni tři britští reportéři – Simon Winchester, Ian Mather a Tony Prime. A byl to právě dopis od někdejšího čestného předsedy CPJ Waltera Cronkita, který jim pomohl na svobodu.

Organizace dále vydává každý rok seznam novinářů z celého světa zabíjených během plnění svých povinností a seznam vězněných novinářů. Mezi roky 1992 až 2012 přišlo o život více než 850 novinářů.

Pokud jde konkrétněji o ceny svobody tisku, Mezinárodní výbor na ochranu novinářů je začal udělovat v roce 1991. Kandidáty ceny vybírají zástupci výboru na základě monitoringu činnosti sdělovacích prostředků v zemích, kde je porušována tisková svoboda.

Podzim 2014 přinesl vznik několika periodik

Na české mediální scéně se na podzim 2014 objevila nová periodika, jejichž vznik přímo nebo nepřímo podnítily předchozí změny vlastnictví českých vydavatelství domů. Za dvěma novými projekty stojí šéfredaktoři, kteří opustili vydavatelství Mafra poté, co se jeho majitelem stala firma Agrofert podnikatele a šéfa politického hnutí ANO Andreje Babiše.

• Milan Šmíd

Bývalý šéfredaktor deníku Mladá fronta Dnes Robert Čásenský začal od září vydávat měsíčník Reportér, který sám sebe označuje jako „reportérsko-investigativní magazín“ a jenž si do záhlaví titulní strany dal hesla: reportáže, odhalení, lidé, byznys, literatura. Téměř stopadesátistránkový magazín se svojí vnější formou podobá českému vydání Forbesu. V tiráži se uvádí pouze pět redaktorů – Robert Čásenský, Adéla Dražanová, Jaroslav Kmenta, Michal Musil a Tomáš Poláček. Magazín má i svoji digitální podobu pro tablety, na níž nabízí ukázky svých článků, za jejichž plné verze se musí platit.

Pro financování provozu redakce založil Robert Čásenský Nadační fond Reportér, který má metodou crowd-fundingu zajišťovat přísun peněz podobným způsobem, jak to činí neziskové žurnalistické projekty v USA a západní Evropě. Hlavním zdrojem financí by však měla být reklama a prodej. Na říjnové konferenci Czech Internet Forum zástupci redakce oznámili, že po dvou měsících své existence získal Reportér přes 700 předplatitelů, z toho dvě třetiny odebírají tištěnou verzi, která se na stáncích prodává za 69 Kč. První číslo vyšlo v nákladu 32 tisíc výtisků, z toho však 23 tisíc výtisků odebrali strategičtí partneři pro své zákazníky, výměnou za to, že ve vydání získali prostor čtyř tištěných stran pro své advertoriály, tedy články vztahující se k jejich firmám a výrobkům.

Další někdejší šéfredaktor ze stáje Mafry – šéfredaktor Lidových novin Dalibor Balšínek – spustil v polovině března projekt internetového serveru echo24.cz, který se definoval jako „názorový deník“, aniž by však jeho internetová podoba měla atributy tištěného periodika. Od 4. července však redakce začala některé příspěvky vydávat ve formě placeného Týdeníku Echo, nejprve v digitální verzi pro tablety a další webová rozhraní, od 7. listopadu pak v tištěné podobě. V editorialech prvního tištěného vydání Týdeníku Echo Dalibor Balšínek zdůrazňuje nezávislost svého média: „Vydavatelství je v našich rukách, na provoz jsme si půjčili od Jana Klenora, který není nijak spojen s mocenskými nebo ekonomickými strukturami.“ Pro upřesnění: investor Jan Klenor začínal v ČSOB a později byl ředitelem v Bakalově finanční skupině Patria Finance. Sám tvrdí, že peníze do projektu vložil na základě známosti a přátelství s Daliborem Balšínkem.

Podle sdělení vydavatele se první číslo tištěného Týdeníku Echo prodalo v počtu šesti tisíc výtisků, když téměř pět a půl tisíce exemplářů se prodalo na stáncích, a zbytek dodala PNS předplatitelům do schránek. Kromě toho eviduje Echo tři a půl tisíce subskriptorů digitálního internetového vydání. V informaci o svém produktu firma Echo Media uvádí: „Analytický Týdeník Echo reflektuje nejdůležitější společenské události doma i ve světě. Přináší komentáře, analýzy a rozhovory. Navazuje na tradici prestižních světových týdeníků.“ Je zřejmé, že obsah Echa se zaměřuje na cílovou skupinu, která se zajímá o veřejný a politický život a o názory na problémy společnosti.

Oproti tomu týdeník Téma, který od 3. října začal vydávat vydavatelství dům Mafra, má spíše oddechový a zábavný charakter. Sám se označil za „zpravodajsko-společenský časopis se širokým záběrem“. Tento týdeník se zřejmě snaží využít materiální i personální zázemí redakcí Mladé Fronty Dnes a Lidových novin. V prvním editorialech šéfredaktor Zdeněk Šustr přiznává, že koncept magazínu, který by pokrýval všechna zajímavá témata našeho života (od politiky, obchodu, kultury a sportu až po módu, životní styl, péči o zdraví a život celebrit), není nijak nový. Vzorem se mu stal rakouský magazín NEWS nebo slovenský Plus 7 dní.

V silné konkurenci dalších informačních a lifestyle časopisů se týdeník Téma rozhodl bojovat o přežití nízkou cenou. Za 74 stran obsahu (i když s četnými reklamami) žádá pouhých 25 korun, v předplatném 20 korun, tedy téměř tolik jako za čtvrtletní vydání deníku MF Dnes s Magazínem (19 korun). Týde-

ník Echo se prodává za 39 korun s rozsahem necelých šedesáti stran. Měsíčník Reportér si za stopadesátistránkový výtisk účtuje 69 korun, na webu je možné kupovat jeho články i jednotlivě po desetikorunách.

Právě finance a zájem čtenářů budou rozhodovat, který z těchto tří projektů se na bouřlivě se měnícím českém mediálním trhu udrží. Zatím žádný z nich nemůže vykázat zisk. Budoucnost ukáže, zda Reportér vydrží s dechem, a bude i nadále přinášet exkluzivní témata, pro které je dobrý časopis zakoupit. Rovněž Týdeník Echo čeká zkouška časem, jež ukáže, zda nespornou popularitu volně dostupných článků na serveru echo24.cz, který denně navštíví přes deset tisíc uživatelů, se podaří překlomit i do tištěného obsahu, za nějž lidé rádi zaplatí.

Nejnsnadnější to má zatím týdeník Téma, jehož úkol je jednoduchý: rozšířit portfolio produktů Mafry, na nichž lze umístit reklamní sdělení. Redakce je malá, nečiní si velké ambice kromě jediné – pobavit čtenáře, i za cenu již vícekrát obehnaných témat. Pokud tento obchodní tah Mafry nevyjde, nebude problém vydávání týdeníku Téma opustit. Žádná velká újma rozmanitosti českého mediálního trhu tím nevznikne.

Kdyby však měly zaniknout časopisy Reportér a Týdeník Echo, byla by to škoda, neboť je to jeden z dalších pokusů, jak nabídnout čtenářské obci nezávislou seriózní žurnalistiku.

Dodejme na závěr, že v zájmu spravedlnosti by bylo dobré do této rodiny zahrnout i český tabletový týdeník Dotyk vydavatelství Tablet Media, který už druhým rokem nabízí zdarma svůj obsah internetové generaci, jež si tištěná média nekupuje. Dotyk nabízí svůj obsah zcela zdarma komukoli, kdo si nainstaluje jeho čtečku, což prý učinilo 80 tisíc uživatelů. Z nich pak zhruba 15 tisíc jich časopis týdně navštíví.

Také v tomto případě se jedná o pokus uplatnit se na trhu nových médií nezávislou a nebulvární žurnalistikou. Také tady bude záležet na tom, zda příjmy z reklamních sdělení, která tabletový Dotyk do svého obsahu zařazuje, budou vyšší než výdaje. Zatím je tomu naopak. Podle informací z listopadové konference Forum Media vydavatel Dotyku za první rok provozu 2013 tratil 15 milionů Kč. Původní byznys plán počítal s tím, že Dotyk by do tří let měl být ziskovým podnikem.

Foto archiv

Robert Čásenský: Český mediální prostor zažívá revoluci ve vlastnických vztazích

Dlouholetý šéfredaktor Mladé fronty Dnes Robert Čásenský v rozhovoru pro Mediažurnál rozebral současnou podobu českého mediálního prostoru, pro který je příznačná zásadní revoluce ve vlastnických vztazích. Právě na tomto novém pozadí začal fungovat časopis Reportér. I když je po čtvrt roce práce na bilancování ještě brzy, přední český novinář zhodnotil dosavadní zkušenosti s vydáváním magazínu a pohlédl krátce také do budoucna.

● Martin Melichar

Sedm let jste byl šéfredaktorem MF DNES. Před rokem jste skončil, v prohlášení jste uvedl, že jste tento krok zvažoval už delší dobu. Byl hlavním důvodem vašeho odchodu nákup MAFRY Andrejem Babišem?

Ano, dá se to tak říci. V den, kdy nám náš německý akcionář oznámil, že MAFRU prodal, jsem požádal, abychom začali jednat o ukončení mé smlouvy.

Když jste oznámil svůj konec, kolik lidí z redakce se za vás postavilo a byl někdo, kdo vám odchod rozmlouval?

Odchod mi nerozmlouval téměř nikdo. Lidé kolem mně to většinou chápal. Docela mě potěšilo sdělení části kolegů, že jim je můj odchod líto.

Dá se dělat nezávislá žurnalistika v mediálním domě, který vlastní podnikatel s určitými zájmy?

Vždycky se dá dělat nezávislá žurnalistika, pokud si redaktori, editoři, šéfové rubrik a šéfredaktori udrží svou vnitřní nezávislost a jsou ochotni jít kvůli ní případně i do konfliktů. To, co by mohlo být docela těžké, je přesvědčit veřejnost a čtenáře, že tomu tak skutečně je. I když to budete dělat podle svého nejlepšího vědomí a svědomí, stejně se může stát, že vám akteři popisovaní v různých kauzách budou říkat, že o nich píšete proto, aby to sloužilo vašemu majiteli.

Proč si myslíte, že skončila Sabina Slonková, která šéfovala MF DNES po vás, tak rychle ve své funkci?

To nevím. Se mnou to ani MAFRA, ani Sabina Slonková nerozebírali. Četl jsem nějaké její vyjádření, četl jsem vyjádření šéfa MAFRY Štěpána Košíka, ale to je všechno.

Co říkáte dnešnímu trendu – nákup mediálních domů bohatými podnikateli? Neměl by stát v tomto ohledu přistoupit k určitým regulačním nebo by to byl nepatřičný zásah do svobody podnikání?

Nákup mediálních domů bohatými podnikateli kvalitě a nezávislosti žurnalistiky podle mého neprospěje. Určitě ale nejsem pro, aby to regulovat stát. Nedokážu si představit, jak by taková pravidla vypadala. Řeklo by se třeba, že si člověk od určité výše majetku nesmí koupit nebo vydávat noviny? Nebo nesmí být členem politické strany? Navíc se to dá snadno obejít, takže já bych určitě pro žádnou státní regulaci nebyl.

V minulém čísle Mediažurnálu vyšel rozhovor s bývalým šéfredaktorem časopisu Ekonom Ondřejem Neumannem, který nedávno založil Ústav nezávislé žurnalistiky. Jeho vizí je vytvářet obsah a dál ho distribuovat médiím, která nemají na produkci takového obsahu kapacity. Co na takový model žurnalistiky říkáte?

Ondřej Neumann je velice dobrý novinář a přál bych si, aby zrovna u něj takový model žurnalistiky fungoval. Je samozřejmě otázka, jestli si ta jednotlivá média, která by měla tento obsah odebírat, budou obsah skutečně kupovat. Překážkou přitom nemusí být jen finanční důvody. Jako bariéra by mohla fungovat i určitá ješitnost jednotlivých redakcí. Bývá to tak, že média chtějí mít hlavně své vlastní věci. Pokud se ale ukáže, že je to dobrý a životaschopný model novinářiny, budu rozhodně

rád. My sami s Ondřejem Neumannem a jeho týmem jistě někdy budeme rádi spolupracovat.

O měsíčníku Reportér píšete, že chcete dělat dobrou a nezávislou žurnalistiku uprostřed nynější revoluce v oboru médií. Jak byste tuto revoluci charakterizoval?

Ta revoluce je dvojího druhu. Jednak je to přirozená celosvětová revoluce v tom, jakým způsobem se vyvíjí konzumování médií. Mění se způsob, jak lidé konzumují denní tisk, časopisy a webová média. Druhá revoluce je specifická pro Českou republiku. Jedná se o revoluci ve vlastnických vztazích, kdy se jeden tradiční vydavatelský dům za druhým stává součástí větších podnikatelských celků, někdy i s propojením na politiku a státní správu.

Zkuste definovat Reportér. Co nabízíte odlišného od ostatních časopisů?

Reportér je časopis, který se zaměřuje na vydávání delších, propracovaných textů od autorů, kteří mají dostatek času a doufám i znalostí na to, aby mohli čtenářům přinést relevantní informace. Reportér se zaměřuje na domácí a zahraniční reportáže, včetně investigativních kusů. Má také svoji část, která se jmenuje České počiny, což je sekce věnovaná zajímavým a úspěšným lidem, kteří nejsou širší veřejnosti třeba tolik známi. Časopis má ještě tři další sekce – Byznys, Střední Evropa, Kultura s důrazem na literaturu. Domnívám se, že by tím pádem mohl připadat relevantní čtenářské skupině zajímavý.

Čísla jasně ukazují, že čtenářů klasických tištěných titulů stále ubývá. Nedávno položil Miloš Čermák z HN zajímavou otázku v souvislosti s novým slovenským Projektem N na Slovensku, který založil Matúš Kostolný, bývalý šéfredaktor deníku Sme, jehož spolujednatel se stala investiční skupina Penta: Lze v roce 2014 založit na zelené louce úspěšnou mediální firmu provozující kvalitní žurnalistiku?

Kdybych si to nemyslel, tak bych ji nezaložil. Nejsem šílenec, abych zakládal něco, o čem bych byl od začátku přesvědčený, že to nemůže dobře dopadnout. Spolu s kolegy jsme se snažili i v přípravách udělat všechno pro to, aby byl Reportér úspěšný. Ale jestli to je opravdu možné, se dozvíme zhruba za rok dva.

Bývalý zástupce šéfredaktora deníku Sme Tomáš Bella tvrdí, že „... pro společnost jsou informace vytištěné na papíře stále relevantnější než ty publikované na webu...“ Souhlasíte s tímto tvrzením?

Něco na tom bude. Když to říká Tomáš Bella, který v mých očích vždy býval zastáncem digitálního publikování, tak to má určitě svoji váhu. Na druhou si nemyslím, že by informace publikované na webu, měly dramaticky nižší hodnotu. Důležité je, zda jsou informace ověřené a podstatné. Ten nosič tak důležitý není. I my ale vidíme u Reportéra, který si lze předplatit jak v tištěné tak v elektronické podobě, že dvěma třetinami převažují předplatitelé tištěného vydání.

Časopis Reportér už zde vycházel v 60. letech. Neměl jste problém s registrací značky?

Problém s registrací nebyl, protože značka byla volná. Ale protože bych

považoval za neslušné o tom aspoň nezpravit lidi, kteří se na tvorbě Reportéra v 60. letech podíleli, tak jsem se spojil se synem posledního šéfredaktora Davidem Hochmanem. Zároveň jsem dal vědět poslednímu žijícímu členovi redakce tehdejšího Reportéra Jiřímu Hanákovi. Oběma jsem celkem důkladně popsal naše záměry a měl jsem z jejich reakcí pocit, že se jim zdají dobré.

Kolik peněz stál rozjezd měsíčníku typu Reportér a jak probíhalo financování?

Časopis vydává firma Reportér magazin s. r. o., kterou vlastním. Časopis je financován z prodeje inzerce, stánkového prodeje, prodeje předplatného a prodeje partnerským firmám. Do příprav jsem jednak vložil rodinné úspory, zároveň mám se třemi přáteli z dětství uzavřené rámcové dohody o tom, kolik peněz a za jakých podmínek si od nich mohu v případě potřeby půjčit. Já i oni doufáme, že to bude co nejméně.

Jak je propojen Nadační fond Reportér se společností Reportér magazin s.r.o., která časopis vydává?

Nadační fond má za úkol časopis Reportér podporovat, zejména pak zahraniční cesty, literární tvorbu a podobně. Nadační fond a Reportér magazin s.r.o. byly propojeny v mé osobě. Nyní jsem ze správní rady nadačního fondu odešel (i když to možná ještě není zapsáno v rejstříku), neboť není možné, aby byl příjemce podpory zároveň ve správní radě.

Za jak dlouho plánujete být finančně soběstační?

Máme tříletý postupný plán, jak by se měl vyvíjet prodaný náklad, příjmy z inzerce a naše provozní náklady. Zatím si vedeme lépe, než jsme plánovali. Nicméně po takhle krátké době (zatím vyšla čtyři čísla) je těžké dělat nějaké dlouhodobé výhledy. Víme, že první číslo skončilo v provozním zisku, jenže je potřeba k tomu počítat i úvodní náklady, které bude potřeba postupně umořit. Podle plánu by měl být Reportér finančně soběstačný určitě dříve, než za ty zmiňované tři roky.

Jaká je tedy vaše představa prvního úspěšného roku v číslech?

Pokud bychom měli stálý prodaný náklad všemi kanály přes 30 tisíc, tak budu spokojený. Pokud budou v prvním roce inzertní příjmy v průměru přes milion korun na číslo, tak to bude v souladu s plánem. Zatím máme čísla prodeje Reportéra za měsíc září. Bylo to kolem 32 tisíc výtisků, z toho 23 tisíc odebrali tzv. strategičtí partneři.

Vysvětlíte přesně, co znamenají tato strategická partnerství a jak vypadá váš současný prodejní model.

Prodejní model není příliš komplikovaný. Jedná se o klasický prodej na stáncích a prodej předplatného. Pak je tam ještě třetí kanál. Několik velkých firem, od ledna jich bude pět, od nás kupuje vždycky několik tisíc výtisků, které poté distribuují mezi své prémiové klienty. Partneři od nás odkupují časopis za zvýhodněnou cenu a mají pro své klienty něco extra navíc. Pro nás je pozitivní garance určité výše prodaného nákladu. Tím můžeme od prvních čísel zaručit našim inzertním klientům poměrně slušný zásah. Tato spolupráce je pak výhodná pro obě strany.

O strategických partnerech už byla řeč. Vytváříte inzertní texty (tedy ony advertorialy) vy nebo jde o jejich vlastní práci uvnitř čísla?

Jednoduše řečeno. Partneři mají vždy v těch výtiscích, které si od nás odkoupí, čtyři strany na svou komunikaci s klienty. Obsah si dodávají sami, my jej do příslušné mutace vždy vložíme.

Obsah Reportéra vytváří hodně lidí, které jste si přivedl z MF DNES. Představte váš tým, podle jakého klíče jste ho vytvářel?

Trochu bych se bránil slovu „přivedl“. Lidé, kteří u nás jsou, rozhodně nejsou typy, které by se nechali vodit. Prostě měli chuť se na tvorbě Reportéra podílet.

Jedná se o Adélu Dražanovou, která dříve vedla společnou zahraniční rubriku MF DNES a Lidových novin. Adéla je velmi dobrá reportérka se specializací na Rusko. Dalším členem redakční sestavy je velmi

Foto Reportér

známý investigativní novinář Jaroslav Kmenta, který popisoval třeba bytové problémy expremiéra Stanislava Grosse a další problematická propojení české politiky a byznysu. Následuje Tomáš Poláček, špičkový reportér, který pracoval pro Magazín DNES a umí psát nejen skvělé reportáže, ale také dělat výborné rozhovory. Dalším členem je Michal Musil, kdysi můj zástupce v MF DNES a ještě dříve kolega v Lidových novinách a v Českém deníku. Michal je velice schopný komentátor a velmi dobrý editor. Od prosince nás ještě posílili Jiří Štický, který vedl v MF DNES ekonomickou rubriku a Marek Šálek, který dlouhá léta působil v Týdnu a Instinktu.

Plánujete externí spolupráci například se zahraničními autory?

V jednotlivých číslech už s některými zahraničními autory spolupracujeme. Plánujeme také externí spolupráci se spoustou českých autorů, ať už se jedná o fotografy (Tono Stano, Jan Šibík, Stanislav Krupař a další), nebo písčící autory, jako jsou například Karel Steigerwald či Pavel Kohout. V každém čísle vydáváme i originální literární dílo od některého z výrazných českých autorů.

Jaký je profil měsíčníku Reportér? Při pročítání jsem měl dojem, že se nedovídám nic úplně nového. Když například vezmeme hlavní téma listopadového čísla – fungování týmu kolem prezidenta Zemana. Zdálo se mi, že jde o pouhé, i když výborně napsané, shrnutí faktů, které už jsme se mohli dočíst v jiných médiích. Jakou roli chce plnit Reportér na českém mediálním trhu?

Samozřejmě to nemá být vždycky shrnutí. I v tomto materiálu, který zmiňujete, kde je to samozřejmě těžké, protože to téma je popsáno celkem důkladně, je podle mého názoru něco nového. Já jsem nečetl příliš mnoho článků, kde by Martin Nejedlý vykládal o svém působení na Hradě. To určitě nějakou hodnotu mít mohlo. Možná jsem málo informovaný, ale jeho přátelské vazby s Martinem Bartákem a Alešem Řebíčkem pro mě byly spíše novinkou. V každém případě budeme mít ambici přinášet i nové věci. Třeba aktuální článek Jaroslava Kmenty v prosincovém čísle o podnikání důstojníků StB nebo text Janka Kroupy o českém obchodníkovi se zbraněmi pro Chorvatsko podle mého obsahují řadu výrazně nových informací.

K jakému zahraničnímu médiu má podle vás Reportér nejbližší?

To nevím, ale vím, jakou má vysněnou a pravděpodobně nedosažitelnou metu. Kvalitou a důsledností textů bychom se jednou, až budeme lepší a naučíme se to všechno dělat lépe, chtěli přiblížit časopisům, jako jsou The New Yorker nebo The Atlantic. Ale nerad bych, aby to vyznělo nemístně nadutě. To je, jako kdybych vám v době svého působení v deníku tvrdil, že chceme dělat Daily Telegraph. Všichni novináři chtějí dělat Daily Telegraph nebo The New York Times, stejně tak všichni časopisáři nejspíš chtějí dělat The New Yorker, alespoň co se kvality psaní týče. Zkrátka to chceme dělat co nejlépe.

Hodně se v poslední době pracuje s datovou žurnalistikou, máte v tomto směru nějaké větší plány?

Myslím si, že každý si má vybrat určitou věc, kterou chce oslovovat své čtenáře. My jsme si jako metu vybrali důkladné články, reportáže prožité na vlastní kůži a sesbírané investigativní materiály, které budou čtivé. Samozřejmě neříkám, že nebudeme datovou žurnalistiku využívat vůbec, ale rozhodně nebude pro Reportér tím hlavním.

Neodmyslitelnou součástí všech tištěných médií je i webová podoba. Stejně je tomu u Reportéra. Některé články na vašem webu jsou v současnosti přístupné zdarma. Jaké jsou vaše plány s webem reporter magazin.cz?

Články na našem webu jsou dvojího druhu. Některé jsou zdarma, ale velká většina jsou texty z našeho magazínu, které jsou zdarma přístupné pouze předplatitelům. Běžní návštěvníci (nepředplatitelé) mají k dispozici pouze úvodní část, a pokud chtějí dál pokračovat ve čtení tak samozřejmě mají možnost se předplatiteli stát nebo mají možnost nákupu jednotlivého textu. Je pro nás překvapením, že o jednotlivé nákupy textů je docela zájem. Ve spolupráci s tvůrci našeho webu jsme se dohodli, že vždy jeden až dva texty budeme dávat k přečtení za sdílení (pay with share). Funguje to tak, že když vy nasdílníte na svůj Facebook či Twitter článek, tak si ho můžete přečíst celý.

Kreslíř Mediažurnálu Roman Kubec (*1954)

Kubec je živým příkladem toho, jak nejen naši karkaturisti, ale také celý tento výtvarný obor stárnou. A protože v převážné části produkce kreslených vtípů a karikatur jde zároveň o žánr publicistický, souvislost se současnými problémy nejen českých deníků a časopisů je nasnadě. Osekávají-li se rozpočty redakcí, finanční úspory často začínají zrušením honorářů pro externisty – a karikaturisti jsou mezi prvými. A vůbec nepomáhá odkazování na staré známé výzkumy, které praví, že tím prvním, na co popatří čtenář po otevření novin, jsou právě vtípy či krátké komiksově stripky s pointou. A proč by se někdo mladý měl „vyučit“ na autora obrázků, které nikde netisknou?

To ovšem neplatí o dnešnímu autorovi Romanu Kubcovi, který žije i pracuje v Meziboří u Litvínova. Letos mu bylo šedesát let – a přesto patří tak trochu kuriózně k tzv. mladší generaci autorů kresleného humoru. K té, co nastoupila po oné slavné či zasloužilé, jak chápeme karikaturisty nastupující do periodik v mnoha směrech pozoruhodných šedesátých letech (Haďák, Nepraš, Renčín, Jiránek, Steiger, Vyčítal, Holý, Víco, Kantorek). Dnes jim je, anebo by bylo, většinou dost přes sedmdesát let. Ale i v následujícím desetiletí začínající nepatrně mladší autoři (Barták, Linek, Lichý, Slíva, Plotěná) si s nimi v kvalitě díla nezašli, byť se v normalizačních letech věnovali čistěmu humoru beze slov, kterému se lépe dařilo před solidárním publikem a podezíravou cenzurou...

Roman Kubec je o další desítku let mladší a v tisku se jeho kresby objevily až v popřevratovém roce 1990. Přesto je v jeho tvorbě od počátku projevuje přímá návaznost na tyto své předchůdce. Je to zřejmé už z toho, že pokud jde o obsah, kreslí častěji vtípy beze slov. Stavba pointy svědčí též o jeho poučenosti z tvorby významných představitelů evropské špičky „cartoons“. Ale pokud jde o styl kresby, je „ryze česká“, jak jsme si zvykli nazývat vývojovou linii Mánes–Lada–Sekora–Neprakta... Ale nic není úplně jednoznačné, protože výraznou tlustou linku užíval i francouzský karikaturista Jean Effel anebo brněnský Pavel Kantorek, který do země navrátil svými zvířecími figurkami jinak už málem zapomenutou

disneyovskou školu. Málo se dnes ví, proč tato silná linka právě u nás tak zdomácněla – bylo to proto, že tehdejší noviny se tiskly na knižtiskových rotačkách a na velice hrubém dřevnatém papíru, takže veškeré jemné linky se na cestě od redakčního grafika přes zinkografii a tiskárnu k čtenáři zcela vytratily.

Roman Kubec však patří k těm autorům, kteří kreslí vtípy beze slov i z dalšího důvodu; jediné takové kresby mohou obstát ve dvou stovkách mezinárodních soutěží, které se ročně pro karikaturisty ve světě vypisují... Patří tedy k těm, kteří pak ve světě vystavují a jejich příspěvek patří k oné stovce anebo dvoustovce vtípů vybraných pro výstavní katalog.

V posledních letech se mu dostává i ocenění v mezinárodních soutěžích a festivalech, obvykle pořádaných na Slovensku a Českou unií karikaturistů v České republice (pražský Fór pro FOR; znojemské Gastronomické grotesky, přešovský Zlatý súdok) a také v tuzemských Ekofórech pořádaných hnutím Brontosaurus (kupříkladu 1. cena poroty plus 2. cena od mladého publika v roce 2009)

Kubec nemůže chybět ani na velkých výstavách České unie karikaturistů, jako byla ta pražská popovodňová v roce 2002 ve velkém sále Mánesu, plzeňská v pivovaru Prazdroj k 15. výročí (2005) a v znovuotevřené Malostranské besedě k 20. výročí založení České unie karikaturistů (2010).

Pravidelně pořádá své samostatné výstavy, zahajované především v jeho Litvínově a v okolních městech... Na tu poslední litvínovskou pozval milovníky humoru i na konci roku 2014. Ani není divu – Kubec vystudoval právě obor výtavnictví – na známé Střední škole uměleckoprůmyslové v Praze na Žižkově.

Foto archiv

Několik lingvistických postřehů k současnému mediálnímu jazyku

O tom, že současné mediální texty mohou ovlivňovat idiolekty jejich čtenářů, resp. posluchačů, není pochyb. Na základě příkladů z novin a časopisů, které vyšly v listopadu loňského roku, lze ilustrovat četná jazyková úskalí, která by měla nejen novináře podnítit k přemýšlení o tom, jak správně volit jazykové prostředky. S analýzou přišla pracovnice Ústavu pro jazyk český AV ČR Lucie Jílková.

● Lucie Jílková

Pro ilustraci některých problémů si nejprve dovolím uvést příklad o něco starší – z více než 10 let starého rozhlasového pořadu Zátíší, vysílaného pravidelně na Rádiu 1. Hosty Zátíší byli tehdy dva jazykovědci, kteří odpovídali na telefonické dotazy posluchačů, které poukazovaly na zajímavé jazykové problémy.

Jeden z telefonátů zněl: (...) *To, co slycháme často, je hrůza. Mě jenom zaráží v poslední době, čím je vlastně národ ovlivňován. Národ je ovlivňován těmi módně řečeno spíky...* (Slovenský) moderátor pořadu na tento posluchačův dotaz zareagoval mimo jiné slovy: (...) *Jazykové vybavenie spíkov je dosť tristné. Je tedy zjevné, že jazykové jevy, které se k posluchačům a divákům dostávají prostřednictvím médií, pronikají i do jejich vlastních textů. V uvedeném případě si posluchač stěžoval na pronikání angličtiny do češtiny, přičemž sám užil slovo *spíkri*, tedy slovo nepochybně příšle do češtiny právě z angličtiny. Zatímco u posluchače je možné předpokládat, že se formulací *těmi módně řečeno spíky* od daného výrazu distancuje, moderátor jej užil již zcela přirozeně.*

V tomto textu se proto chci zamyslet nad některými jazykovými jevy, na něž lze v mediálních (a ovšem nejen v nich) textech opakovaně narážet a které tím pádem mohou pronikat i do textů dalších. Tyto jevy jsou z hlediska náležitosti a kultivovanosti češtiny spíše nežádoucí, bylo by tedy vhodné s nimi pracovat promyšleněji, případně se jich vyvarovat.

Jedním z těchto jevů je tzv. kontaminace, tedy křížení dvou vazeb. Učebnicovým příkladem může být věta: *Přihlíželi jsme na Vaše řešení*, v níž došlo ke křížení vazeb *přihlížet k něčemu* a *pohlížet na něco*. Takovému křížení je lépe se vyhnout, tedy původní větu upravit: *Přihlíželi jsme k Vašemu řešení* nebo *Pohlíželi jsme na Vaše řešení*. Listujeme-li současnými novinami a časopisy, narážíme na pochybení tohoto druhu pravidelně. Např. ve větě *Od svého nástupu se snažím na pravici komunikovat* (Týden č. 47, 2014) došlo ke kontaminaci vazeb *působit na někoho* a *komunikovat s někým*; původní věta by se tedy mohla upravit: *Od svého nástupu se snažím na pravici působit* nebo *Od svého nástupu se snažím s pravici komunikovat*.

Nebo vezměme příklad souvětí: *Nemyslím, že se to vymyká situaci jinde* (LN, 8. 11. 2014), v němž pozorujeme křížení vazeb *(ne)podobat se situaci jinde* a *vymyká se srovnání se situací jinde*. Ke křížení nemusí docházet jen u vazeb

slovesných, ale třeba i u spojení přídavného a podstatného jména, jak se stalo ve větě: *Drsné lokty politiků také bramborářům vyjednaly slušné dotace z EU* (Týden č. 47, 2014). *Drsné lokty* by zřejmě mohly být nahrazeny *ostrými lokty*, případně *drsnými způsoby*. Zajímavým případem je věta: *Také tady jsou zákony jen těžko rozluštitelným oříškem* (Týden č. 47, 2014). Lze rozluštit oříšek? I zde došlo ke kontaminaci a věta by mohla znít: *Také tady jsou zákony jen těžko rozluštitelnou záhadou* nebo: *Také tady jsou zákony jen těžko rozlousknutelným oříškem*. Podobně v souvětí: *Vy musíte překonávat spoustu bariér, které nasekal někdo jiný* (Týden č. 47, 2014), se lze ptát, zda je možné *nasekat bariéry*. *Nasekat* lze spíše *chyby, bariéry se častěji stavějí*. Jak by bylo možné toto souvětí upravit, je myslím nasnadě.

Jiným zajímavým jevem, v textech často skrytým a při běžném čtení či prvním poslechu téměř nepostřehnutelným jsou tzv. pleonasmy, čili dvojí i vícera vyjádření téhož. Klasickými pleonasmy jsou spojení, v nichž se do kontaktu dostává domácí a přejatý výraz se stejným či velmi podobným významem, např.: *hlavní protagonist, účelově utilitární postup, kreativní tvoření, empirická zkušenost* atd. V mediálních textech z poslední doby lze uvést třeba větu: *Galagher sloužil jako nuncius-velvyslanec v řadě států* (Týden č. 47, 2014). Výraz *nuncius* má význam *papežský vyslanec*, takže *nuncius-velvyslanec* je *papežský vyslanec-velvyslanec*; zjevně zde došlo k dvojímu vyjádření téže skutečnosti.

Dalším jevem, na který si v tomto textu dovolím upozornit, je nadměrné množství metafor, které v některých mediálních textech rovněž opakovaně sledujeme. Je přirozené, že pisatelé a mluvčí při vytváření mediálních textů uplatňují svůj individuální styl, někteří si v metaforách vyloženě libují, další po nich sáhnou občas, jiní se jim spíše vyhýbají. Zvláště s některými metaforami se v mediálních textech setkáváme velmi často, ba pravidelně. V ekonomických textech se prakticky nelze vyhnout metafoře pohybu nahoru a dolů, přičemž pohyb nahoru signalizuje něco pozitivního, zatímco pohyb dolů něco negativního: *cena akcií spadla, později zase vystoupala; ropa letí k výšinám, akcie se propadají; akcie prudce stoupají* apod. Ve sportovních zprávách bývá často uplatňována metafora boje: *Kometa si vzpomněla na odložené bojovníky; Mrázek uspěl v souboji s Pavelcem; hrdinou byl slovenský útočník; smírný stav dlouho nevydržel; zvítězili po sedmi předchozích porážkách; siláci, co milují souboje* atd. (idnes, 21. 11. 2014).

Metafory dodávají textům na živosti, dramaticitnosti, vhodné přirovnání napomáhá čtenáři orientovat se v textu. Je-li však metafor na malém prostoru příliš mnoho, může se stát, že obraznost zastíní samotný předmět, věc, událost, která má být prostřednictvím metafory čtenáři přiblížena. V následujícím případě hned za sebou následují souvětí, přičemž v každém z nich je užito nějakého přirovnání: *Chceme, aby firma vykazovala co nejlepší výsledky, protože pak akcionář pochopí, že je nesmysl prodávat sle-*

picí, která snáší zlatá vejce. A kdybychom ji přivrhovali na prodej, řezali bychom si větev sami pod sebou (Týden č. 47, 2014). Domnívám se, že právě takový rychlý sled metafor může ve výsledku zastínit popisovanou skutečnost, která je možná vlastně celkem prostá. Dvěma souvětími bylo možná zbytečně obrazně vyjádřeno, že firmu není vhodné/potřebné v současné době prodávat. Podobným příkladem je věta a po ní následující souvětí: *Lafleymu se podařilo firmu takzvaně postavit do latě. A když jim před rokem a půl začalo znovu téct do bot, vzpomněli si na něj znovu* (Týden č. 47, 2014). Také zde následují hned po sobě obrazná pojmenování, která možná opět zakrývají jednoduchou popisovanou skutečnost. K ještě větší kumulaci metafor došlo v ukázce následující: *Síločáry ve straně se změnilly. Na předchozích dvou sněmech v letech 2011 a 2013 byla strana rozdělena na dva nepřátelené tábory, které ubíraly sociální demokracii na síle. Michal Hašek před rokem po volbách nepovedeným lánským pučem spáchal politické harakiri a v partaji padl. Jeho spojenci by až na jednu výjimku měli na sjezdu propadnout. Podceňovaný předseda Bohumil Sobotka tehdy situace využil, pevně uchopil otěže v ČSSD a stal se premiérem* (LN 22. 11. 2014), (jméno Bohumil chybně použil autor citovaného textu – pozn. MŽ)

V uvedeném úryvku se nejprve objevuje metafora z oblasti fyziky. Čtenář by si tedy měl alespoň přibližně vybavit princip siločar, tj. křivku intenzity silového pole, zde jde ale o princip siločar v přeneseném smyslu, tedy konkrétně

o to, jací lidé k sobě jsou v současné době ve zmíněné politické straně vzájemně „přitahováni“, tj. ochotni spolupracovat. Vzápětí následuje výše již zmíněná metafora boje: píše se o *nepřá-*

Kresba Roman Kúbec

telských táborech; tato metafora je rozvíjena i v souvětí následujícím: *jistý politik spáchal harakiri a padl. S metaforou boje je dále propojena (rovněž výše uvedená) metafora pohybu dolů: spojenci by měli propadnout a konečně přirovnání uchopit otěže ve smyslu ujmout se vedení.*

Myslím si, že takový sled souvětí může na čtenáře klást značné nároky, jedno porovnání střídá druhé, jejich intenzita je příliš vysoká a popisovaná skutečnost se v nich může zcela ztrácet. Při pozornějším čtení zmíněných souvětí nacházíme také jeden pleonasmus. M. Hašek je zde charakterizován jako politik, který *spáchal politické harakiri a v partaji padl*. Je mezi *spácháním politického harakiri a padnutím v partaji* nějaký podstatný významový rozdíl? Domnívám se, že nikoli. Vybraný úsek je tak příkladem, v němž se mohou – po mém soudu nežádoucí – jazykové jevy hromadit.

V úvodním příkladu svého textu jsem uvedla názor rozhlasového posluchače, který si stěžoval na přílišné pronikání angličtiny do češtiny. To je samo o sobě téma, které by vydalo na samostatný článek. Zde k němu uvedu jen několik příkladů z nedávných mediálních textů: *Právě diskomfort při denních činnostech bývá motivací k trvalému řešení oční vady* (LN, 22. 11. 2014); *validní opoziční názor* (Nový prostor, č. 447, 2014); *Kardiologové rovněž kritizovali časté personální změny v ICRC, které poškozují kredibilitu kliniky*. (LN, 8. 11, 2014). Je myslím zřejmé, která slova by bylo možné nahradit výrazy *nepohodlí*, (*právo*)*platný a důvěryhodnost*. Zároveň je ale možné, že právě uvedené cizí výrazy si časem v češtině najdou své pevné místo. Takovým procesem v současné době zřejmě právě prochází třeba slovo *diskomfort*, které se v lékařském prostředí běžně užívá víceméně jako přesně definovaný termín a které možná časem do svých idiolektů přijmou i ostatní uživatelé češtiny.

Chystá se vydání monografie k bulvárním médiím a bulvarizaci

Nakladatelství Karolinum plánuje vydání knihy, jejímž hlavním obsahem bude rozbor bulvárních médií a bulvarizace. Otiskujeme úvod monografie, za jejímž vytvořením stojí kolektiv autorů včetně předsedkyně Komise pro etiku SN ČR Barbory Osvaldové.

Mohlo by se zdát, že bulvární média jsou něco nečekaného, co vtrhlo na pokojnou mediální scénu a způsobilo její zplenění. V tomto pohledu je ale určité pokrytectví: Bulvární média nejsou výdobytkem současnosti, existují – v podobě psané – už mnoho století a vždycky nalézala svá publika. Právě v tom tkívá dvojsečnost bulváru.

Měl a má svoje recipienty; v našich podmínkách (ale nejen v našich) má přiznaný bulvár tolik konzumentů, že mu takzvaná seriózní média nedokážou konkurovat. Vede to bohužel k tomu, že média považovaná za takzvané kvalitní se pokoušejí tabloidy dohánět. Volí ale špatnou strategii: Domnívají se totiž, že recipienty přilákají zjednodušováním, důrazem na typické atributy bulváru a redukováním témat, která by měla rezonovat právě v médiích kvalitních. Je to snaha mylná a způsobuje, že do-

cháží k takzvané plíživé bulvarizaci, která je ještě nebezpečnější než bulvár sám.

U bulvárních médií víme, co můžeme čekat: důraz na pseudoskandály, sex, kriminální příběhy plné krve, sentiment, povrchnost a kýč obecně. Tomu je přizpůsobena grafika: velké titulky, které naznačují a napovídají informace, jež pak v textu nenajdeme, křiklavé barvy, rozměrné fotografie nebo neuspořádané lámání.

V televizi zprávy, které mají naznačit, že médium je takzvané na straně veřejnosti, ačkoli vlastně zobrazované osoby vystavuje nadbytečné dehonestaci (nedodržování presumpce nevinny, uvádění plného jména a další ataky obviněných, kteří jsou jen v podezření a nebudou možná ani odsouzeni). Na internetu pak informace, kdo zhubl, kdo ztloustl, která žena má umělá prsa, kdo se opil, koho stíhá choroba, kdo se s kým rozešel atp. Ženy jsou

redukovány na figuru, muži na muskulaturu.

Tohle vše ale lze u tabloidů předpokládat. Daleko větší problém nastává, když podobné prvky nalézáme tam, kde bychom je nečekali a ani čekat neměli. Pak je pro publika velmi těžké odlišit, co je relevantní informace, a co balast, přidávaný k informaci právě v důsledku honby za recipienty.

Kupuje-li si někdo bulvární deník, dívá-li se na bulvárně zaměřené televize, sleduje-li bulvární zprávy na internetu, vstupuje dobrovolně do vztahu, kde se obě strany chovají upřímně: jedna nabízí senzace a druhá je přijímá. Pokud recipient bere bulvární média vážně, lze ho politovat. Jiná je ovšem situace, kdy médium, které se tváří jako kvalitní, začne podléhat bulvarizaci. Pak recipienta podvádí a nabízí mu obsahy, které ztrácejí proklamovanou hodnotu. **bo**

Internetová média vytvářejí zástupy grafomanů, novinářina bere za své

Grafomani existovali už dříve. Většina jejich příspěvků padala rovnou do košů redaktorů tehdejších novin, časopisů, rozhlasu a televize. Když článek naopak zaujal, byl zveřejněn a dokonce honorován. V současnosti plodí texty vlivem moderních technologií zástupy grafomanů. Sociální sítě a internet zažívají boom a nechvalně se podepisují na kvalitě a výsledcích novinářské práce. Není pak ani divu, že o takové texty nemají v etablovaných médiích zájem už vůbec.

• Milan Dubský

Časy se mění. Do novin, časopisů, rozhlasu a televize se dostane jen minimum příspěvků zvenčí. Redaktoři a redaktorky prostor vyplní vlastním obsahem. Mediální prostor v etablovaných sdělovacích prostředcích je jejich hájemstvím. Šance publikovat ale nezmizely úplně.

Mnohé internetové servery totiž poskytují prostor blogerům. Projdou určitým druhem síta, aby posléze mohli začít psát jako o závod. Honoráře tito zběsilí psavci nedostávají a ne-

vadí jim to. Tak jako tak vzniká obrovská záplava textů, z nichž ani malou část není v lidských silách sledovat, číst a studovat.

Skutečná žurnalistika živoří a chřadne. Není nutné kupovat noviny, aby se jeden dozvěděl, co nového, ba smyšleného se ve světě děje. Vydávání časopisů přestává být výhodné a nebytí inzerce a alternativních způsobů financování médií, ukončilo by činnost ještě více tištěných periodik. Finanční magnáti, bohaté instituce či jiná ekonomicky zaměřená uskupe-

ní pak kupují podobné tituly nebo celá vydavatelství. Slouží jim v jejich záměrech ovlivňovat nálady, názory a prosazovat vlastní cíle.

Důležitou součástí internetové žurnalistiky jsou související diskuse. Ty nezřídka bývají zajímavější, poučnější a mají vyšší vypovídající hodnotu než texty, na které reagují. Bohužel někteří z diskutujících vytvářejí prázdné texty, nemluvě o používaných vulgaritách. Celkově vzato ovšem vyjadřují mínění a názory nemalé části veřejnosti.

Laureátkou ceny ministerstva kultury za rok 2014 se stala scenáristka, režisérka, producentka, dokumentaristka a novinářka Kristina Vlachová

Kino Ponrepo hostilo 29. října udílení Cen Ministerstva kultury ČR za přínos kinematografii a audiovizí. Děje se tak od roku 2009 u příležitosti Světového dne audiovizuálního dědictví, vyhlášeného UNESCO, k ohodnocení mimořádně významných výsledků. Tentokrát ceny z rukou náměstka ministra kultury ČR Miroslava Rovenského převzaly dvě ženy. Za mimořádnou režijní tvorbu a pedagogickou činnost získala cenu in memoriam režisérka Věra Chytilová, převzala ji její dcera Tereza Kučerová. Za celoživotní dílo, prosazování osobitých filmových a televizních témat a čestných občanských postojů byla cena ministerstva kultury za přínos kinematografii a audiovizí udělena naší kolegyni Kristině Vlachové.

Jak uvedl ve svém laudatio profesor DAMU režisér Miloš Horanský: „Kristina Vlachová je mezi královnami první dámou českého dokumentu občansky vztělitého, politicky velmi angažovaného a nelhostejného.“

Kristina Vlachová (* 1943), občanským jménem Mgr. Ing. Jana Slánská, absolventka ČVUT (obor Radio, film, televize) a FAMU (na oboru dramaturgie a scenáristiky hraného filmu, v letech 1967–1971 žačka doc. Milana Kundery). Napsala námět a původní scénář k hranému filmu „Takže ahoj“, v režii Víta Olmera vyrobenému ve FSB v roce 1969, a společně s Agnieszkou Holland scénář k filmu „Mezyczyna niepotrzebny“, režíroval Laco Adamik v roce 1981. Je autorkou námětu a spoluautorkou scénáře celovečerního hraného filmu „Hra o jablko“ režisérky Věry Chytilové, který vznikl v Krátkém filmu Praha v roce 1976 a byl oceněn cenami Stříbrný Hugo v Chicagu 1977 a Velkou cenou Chamrouse 1997.

„... ani Hitler Miladu Horákovou nedal po-

pravit. Komunisti ano. Tak jsem se v šesti letech dozvěděla, co to je poprava, a že člověk může za statečnost přijít o všechno, dokonce i o život. O dva roky později, zatímco se můj tatínek Jan Slánský neustále snažil vylovit z houkající rušičky Svobodné Evropy dobré zprávy, že „už to praská“, učitelé ve škole se mě, malého dítěte, donekonečna vyptávali, zda-li jsem příbuzná, „toho Slánského“. Zpočátku své dotazy kladli v předklonu, se zcela jiným akcentem pak, když šel na šibenici. Chodila jsem domů každý den s pláčem a v noci se budila hrůzou, že můj tatínek bude také popraven,“ řekla Kristina Vlachová v rozhovoru pro časopis Český dialog.

Jako již úspěšná a renomovaná scenáristka byla ve znormalizovaném Československu zaměstnávána v nakladatelství Orbis a Panorama v redakci omalovánek a vystřihovánek pro děti, kde skrytě (na cizí jména) dávala práci některým zakázaným autorům, především chartistům. Když navíc podepsala Peticí za propuštění politických vězňů a poté odmítla podepsat Anti-

chartu, následoval odchod z nakladatelství. Našla uplatnění jako korektorka a posléze jako vrátná na studentských kolejkách. Její další scénáře celovečerních filmů měli natáčet Juraj Herz, Karel Smyczek a Vladimír Drha – tyto scénáře však byly „odloženy k ledu“.

Po pádu komunismu byla „morálně rehabilitována za křivdy spáchané komunistickým režimem“. V roce 1990 vyhrála konkurz na místo dramaturgyně Filmového studia Barrandov. Ale byla to jen krátká anabáze, neboť tvůrčí skupina zanikla spolu s privatizací FSB. A tak se Kristina Vlachová soustředila na autorskou tvorbu dokumentárních filmů a analytických dokumentů České televize, z nichž mnohé točila časosběrně, některé déle než deset let. Většina témat její dokumentární a publicistické tvorby souvisí s procesem vyrovnávání se s nacistickou a zejména s komunistickou minulostí.

„Vraždy a lži vždy kráčí ruku v ruce... A když existuje tolik popíračů holocaustu, proč by právě komunisté měli přiznávat pravdu? Odhalovat

pravdu není úkolem komunistů, ale nás filmařů, historiků a novinářů... Zachytit cenná svědectví a analyzovat, PROČ se to stalo... Aby se zločiny proti lidskosti nemohly opakovat donekonečna, uvedla Kristina Vlachová v rozhovoru pro portál Totalita.cz.

Originální autorka přinesla téma bolestného vyrovnání se s minulostí jako jedna z prvních. Jen obtížně nacházela pochopení u staronové dramaturgie pro svá témata v dobách, kdy z komunistické minulosti se ještě nestal většinový byznys.

V Československé a později České televizi přesto vznikly dokumenty „Hovoří Plzeň, svobodná Plzeň hovoří“, z roku 1990, „Drogová válka?“, 1991, „Jáchymovská stigmata“, 1991, „Řekl jsi ďáblu ne?“, 1992, „Pomník Heliodora Píky“, 1993. Následují dokumenty „Bez milosti“ společně s Majkou Šandovou, 1998, „Zpráva o Králi Šumavy“, 2000, „Začít spolu“, 2001, „Věž smrti“, 2002 (získala Cenu Trilobit a druhou cenu na Mezinárodním festivalu dokumentárních filmů o lidských právech v Ústí nad Orlicí), „Dračí setba komunismu“, 2006 a „Kauza Uherské Hradiště“, 2007. Zatím posledním dokumentem Kristiny Vlachové je „Poselství Jana Palacha“ (ČT 2008), na kterém spolupracovala s Ivanem Bielem.

V letech 2004 – 2006 byla producentkou, scenáristkou a režisérkou v Ústavu paměti národa v Bratislavě, kde natočila dokumenty „Cesty nádeje“ (o slovenském holocaustu) a „Jáchymovské peklo“.

S nemenším nasazením působila rovněž jako nezávislá investigativní novinářka, publikovala jak v tištěných médiích, tak jako spolupracovnice (již pražského) Rádia Svobodná Evropa (v pořadu Hlasy a ohlasy), a zejména jako režisérka a scenáristka reportáží a investigativní publicistiky v pořadech ČT Nadoraz, Klekáníce, Intolerance?, Tady a teď, Fakta, Ta naše povaha česká adal.

Kristina Vlachová kráčí vzpřímeně po své nepohodlné cestě, čímž u některých kolegů probouzí jejich černé svědomí. Potvrzuje tak zkušenost, že žít ve lži, či s výběrovou pamětí, se

Foto Martin Vadas

dlouhodobě nedá, zejména na poli dokumentu a žurnalistiky ne.

„Žijeme v době, kdy mediální celebrity, včetně těch, které v dost vysokých pozicích kradou, nebo kandidují na pozice ještě vyšší, ačkoliv již prokázaly, že nemají elementární mravní předpoklady pro výkon takových funkcí, společnosti nijak neprospívají. Stejně tak i v oblasti kultury a médií jsou virtuální celebrity problematických osobnostních kvalit vynášeny na dočasná výslunní veřejné pozornosti. Ale je mezi námi i pár těch, kteří si zasluhují důvěry svých čtenářů, posluchačů a diváků a jejich díla mají punc vnitřní autorské opravdovosti. Takovým osobnostem by měly být určeny ceny ministra kultury,“ uvádí se mimo jiné ve zdůvodnění návrhu na udělení Ceny Ministerstva kultury ČR Kristině Vlachové.

V normalizačních sedmdesátých a osmdesátých letech odmítla přitakávat ďáblu, její občanská čest jí byla přednější, ač to znamenalo umlčení vlastních filmařských aspirací. Se stejnou pokorou, s jakou tehdy přijala práci vrátné na studentských kolejích, když nemohla svobodně vykonávat svoji profesi, se po roce 1989 byla ochotna podílet i na organizaci kinematografie

pro své kolegy v rámci Českého filmového a televizního svazu FITES, kde je i dnes členkou výkonného výboru. V polovině devadesátých let sloužila veřejnosti jako členka Rady Českého rozhlasu, kam ji vyslala Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky. I v Radě Českého rozhlasu se mimořádně osvědčila a přispěla významně do veřejné diskuse o fungování médií veřejné služby v rodící se demokratické společnosti.

Nikoliv náhodou Kristina Vlachová obdržela v posledních letech mnohá ocenění, „za dosavadní filmové dílo odhalující metastázy všeobecně přetrvávajícího komunistického citění a myšlení“ prestižní Cenu Andreje Nikolaje Stanoviče, „za bohaté scenáristické dílo a zejména za nebojácnou dokumentaristiku posledního dvacetiletí“ Cenu Jana Beneše od Nadačního fondu angažovaných nestraníků NFAN, či Zlatou lípu ministerstva obrany ČR, ceny Femina grande, Prix Irene, Kagoshima (z Japonska), opakovaně cenu Trilobit FITESu a nyní Cenu Ministerstva kultury ČR za přínos kinematografii a audiovizii. Zůstává nepominutelnou osobností moderní české kultury.

lur, mv

Kruh východočeských novinářů se několik let pravidelně schází vždy první pondělí v měsíci

Setkávání členů královéhradeckého Kruhu východočeských novinářů patří každé první pondělí v novém měsíci víc než pět let k neodmyslitelné součásti činnosti jeho členů. Náplň programu je jednoduchá, sejdou se všichni ti, kteří se chtějí vidět, promluvit si a navíc vyslechnout zajímavého hosta. Občas se stane, že se setkáme i mimo tento termín, například pokud náš člen nebo jeho známý pořádá zajímavou akci a chce se s námi podělit o informace o jejím konání.

Od září letošního roku do našich řad zavítali

hradečtí astronomové, zástupci Univerzity Hradec Králové, řeč byla o historii skautingu v Třebouchovicích pod Orebem, městě proslaveném celodřevěným mechanickým betlémem Josefa Probošta, Josefa Kapuciána a Josefa Frimla.

Naším posledním prosincovým hostem byl ředitel Městských lesů Hradec Králové Milan Zeržán. Přítomní se dozvěděli o chystaných změnách na území městských lesů, o aktivitách pro veřejnost, které se tu uskuteční příští rok, ale také podrobnosti o rybníční soustavě na území Hradecka, která není rozhodně zanedba-

telná. Vždy se sejde přibližně deset lidí, kteří mají chuť ptát se a něco zajímavého se dozvědět. Vánoční setkání nebylo výjimkou.

„Myslím, že je dobře, když se můžete vidět s dalšími kolegy. V dnešním hektickém světě se lidé osobně příliš nescházejí. Nepodlehli jsme virtuální komunikaci, navíc mezi nás přijde host, od něhož se něco dozvíme. Je to taková měsíční změna stereotypu v příjemném prostředí,“ zhodnotil práci Kruhu východočeských novinářů jeho předseda Martin Fořt.

Eva Ženišková

Čtyři novinářské legitimace

Stačila jedna malá pobídka a na mé životní dráze se objevila výhybka, která mě doživotně nasměrovala na novinářské řemeslo: „Vlastíku, přece nejsi tak hloupý, abys neuměl napsat zprávu!“ Právě takhle mě v roce 1948 vybědl vedoucí redaktor plzeňské redakce deníku Mladá fronta Ludvík Mištera, a moje kariéra začala.

● Vlastislav Toman

Chodíval jsem do Mladé fronty spolu s několika dalšími kolegy pomáhat při různých propagačních akcích, ale také s běžnou činností deníku. Někteří vrstevníci dokonce už i publikovali. Já však zatím jen tu a tam přišel s informací o nějaké akci nebo činnosti z naší svazácké skupiny na Slovanech a zjišťoval, zda by o ní v deníku nenapsali.

Jednoho dne přišla ona výzva z úst Ludvíka Mištery. Přijal jsem ji a nelituji toho. Už v listopadu se v západočeské Mladé frontě objevila má první zprávička s názvem Mikuláš naděnil vojákům. Dodnes mám sedmadvacetířádkový sloupek podepsaný redakční zkratkou (to) schovaný.

Všichni dopisovatelé si tehdy museli dělat sami měsíční vyúčtování. Za řádek 80 haléřů, a tak jsem si za měsíc takto „vypsal“ kolem 300 až 350 korun. To bylo mé kapesné. Plat konstruktéra v doudleveckém závodě Škodovky, kam jsem po maturitě v srpnu 1948 nastoupil, jsem dával rodičům.

Dnes se nad svými zprávami, sloupky i reportážemi, které jsem si vylepoval kvůli vyúčtování do starého sešitu z průmyslovky, už jen usmívám. Jsou obrazem doby, o které se dnes mluví všelijak. Podle hesla: Každá doba/vláda má své historiky! K té době patří i má první novinářská legitimace (číslo 42), kterou jsem dostal v roce 1949, i když je to jen průkazka zpravodaje Mla-

dé fronty. Na rubu má uvedeno ve čtyřech jazycích, česky, rusky, anglicky a francouzsky: „Žádáme všechny úřady a veřejné orgány, aby majiteli této průkazky umožnily jeho služební činnost.“ Průkazka měla tehdy nejen váhu, ale nabídla mladému adeptovi na novinářství i různé možnosti; třeba dvě volné vstupenky do plzeňských premiérových kin.

V roce 1951 jsem změnil „barvy“, ovšem jen proto, že jsem nastoupil vojenskou základní službu. Stal jsem se vojenským dopisovatelem Obrany lidu. Když pak na velitelství 1. vojenského okruhu v Praze hledali redaktory do novin s názvem Rudá zástava, dostal jsem se do hledáčku i já. Nabídli mi místo kulturního redaktora. A kdo by váhal nad možností odejít od píseckého spojraporu do Prahy, když má před sebou ještě řadu měsíců vojenskou základní službu?!

Jako desátník-redaktor Rudé zástavy jsem v roce 1953 dostal svou druhou novinářskou legitimaci! Často vzpomínám na kuriózní situace, které jsem zpočátku zažil. Vyjeli jsme do terénu dříve, než noviny začaly vycházet. A teď si představte, že k vojenskému útvaru přijede desátník základní služby a prokáže se legitimací, která mu umožňuje vstup do všech vojenských útvarů i fotografování! Jen s výjimkou muničních skladů a složek zvláštního utajení. Nebyl jsem v redakci sám, kdo byl ještě vojákem základní služby.

A tak bylo zajímavé pozorovat, jak se i důstojnické šarže začali najednou k redaktorům Rudé zástavy chovat vstřícně.

Na podzim jsem dostal nabídku zůstat v redakci jako důstojník-redaktor. Přijal jsem ji a obdržel hodnost poručíka. Stal se ze mě profesionál, a proto jsem v roce 1954 požádal o přijetí do Svazu československých novinářů. Byl jsem přijat a dostal třetí novinářskou legitimaci; i tu mám schovanou. Je vytištěna na voskovaném plátnu světlezelené barvy. Připojený text žádá opět (avšak už pouze česky) o pomoc při výkonu novinářského povolání. Za řadu považují, že průkaz opravňuje ke vstupu na nádražní nástupiště při zpravodajské činnosti při zvláštních příležitostech! K pobytu na nástupišti se totiž tehdy potřebovala zvláštní vstupenka. (Onu vojenskou legitimaci jsem bohužel musel odevzdat při odchodu z redakce Rudé zástavy i armády v roce 1956.)

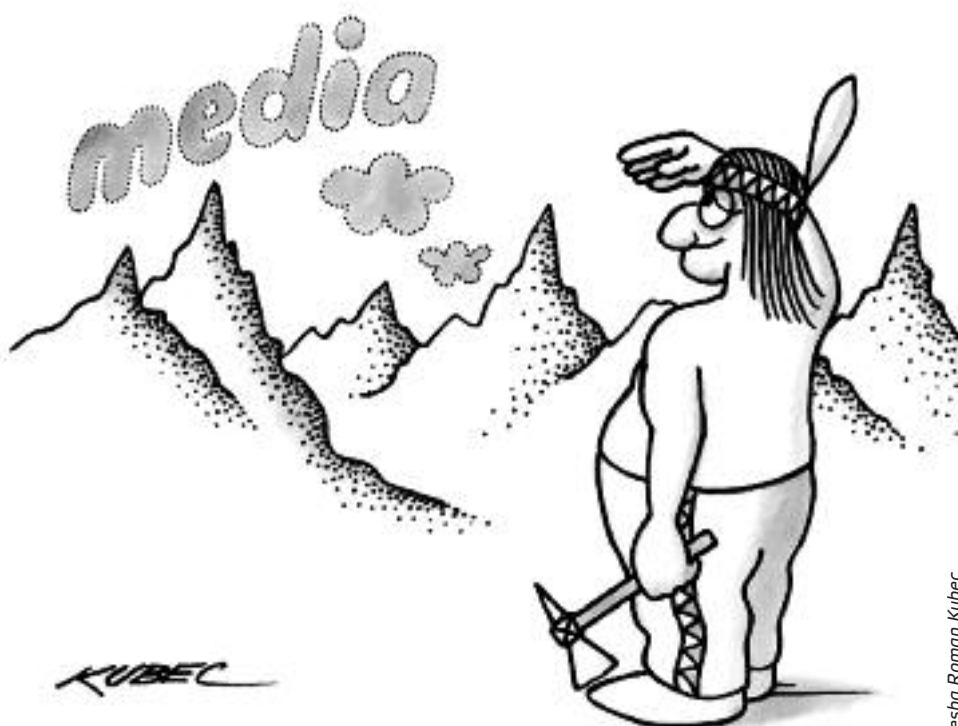
Legitimace novinářského svazu v průběhu dalších let několikrát proměnila svoji podobu. Dostala desky i stránky navíc! Přibyly osobní údaje, příslušnost k redakci a místo na vylepování členských známek. V šedesátých letech byla průkazka podlouhlá a jakoby v kožených černých deskách se zlatě raženým nápisem TISK.

V osmdesátých letech to opět byla knížečka, ovšem už s osmi vnitřními stranami, na kterých se kromě vylepování příspěvků objevil i prostor pro razítko redakce. Nechyběla ani citace tiskového zákona o povinnosti poskytnout informace nebo umožnit přístup k nim.

Kam se na ony průkazky hrabe současná plastová kartička s nápisem TISK-PRESSE! Ta je už řadu let mojí čtvrtou novinářskou legitimací, i když každoročně vyměňovanou za novou.

Dovolte mi závěrem ještě dvě krátké připomínky k fungování Syndikátu novinářů ČR. Podle nového zákona se syndikát stal tzv. „zapsaným spolkem“. Tohle jsme si podle mne nezasloužili. Spolky konotují baráčníky, myslivce, hasiče, byly i pivní spolky, spolky přátel žehu atd. Tohle jakési „odřezávání se“ od minulosti považují za zbytečnou a zavádějící byrokracii. Jiní kvůli tomu nebudeme.

Navíc se do syndikátu novinářů, zejména pak mladí a ti z renomovaných titulů, nehrnou. Vědí, že když se někde prokáží redakční průkazkou, dveře se jim otevřou (ba i naopak!). Proč tedy platit nějaké příspěvky, když za ně nic vlastně nezískám? Tak zní odpověď, kterou jsem slyšel vícekrát. Zato mnozí novináři-senioři, a já k nim patřím, jsou ještě ochotni a schopni si ušetřit z důchodu na příspěvky, aby jim ta tradiční novinářská legitimace (byť syndikátní) zůstala.

Kresba Roman Kubec

Zemřel Ladislav Koželuha, nepostradatelná opora ČTK ve Zlíně

V řadách zlínských novinářů zavládl smutek. Po dlouhé, těžké nemoci zemřel ve věku 73 let novinář Ladislav Koželuha, který po dlouhá léta tvořil nepostradatelnou součást regionální redakce České tiskové kanceláře ve Zlíně.

Ladislav Koželuha měl rád všechno, co dělá člověka člověkem. Především svou skvělou rodinu – manželku Marii, dceru Jitku i syna Ladislava, miloval své vnuky. Laďa nebo také Kožak, jak mu říkali jeho přátelé především z novinářských řad, měl stejně tak rád novinařinu. Svou práci, kterou bral jako poslání. Miloval novinařinu držící se na tepu doby, tvrdou, denní, bez příkras, novinařinu v napětí a chvatu. Vysilující a nikdy nekončící.

Dlouhá léta představoval zcela nepostradatelnou oporu zlínské redakce České tiskové kanceláře. Z jeho dílny vzešly desetitisíce neuvěřitelně přesných a výstižných materiálů, kte-

ré pokrývaly všechny oblasti společenského života. Laďa si tak naprosto excelentně v jediném dni poradil s tématem obráběcích strojů, sklizně ovoce, sportu a třeba také krimi zprávami nebo politikou. Jeho pracovní tempo bylo neutuchající a obdivuhodné.

Kromě České tiskové kanceláře rozvinul svůj talent také coby dlouholetý spolupracovník Českého rozhlasu, regionální televize, ale i v mnoha dalších médiích. Za čtyřicet let praxe mu neunikla jediná důležitá událost. Ladislav Koželuha bedlivě sledoval dění i v časech, kdy mobilní telefony a počítače teprve chystaly invazi.

Ladislav Koželuha byl kromě toho také vyni-

kající společník, vždy optimistický, vtipný, veselý, dobrosrdečný a ochotný pomoci méně zkušeným kolegům. Měl to v sobě ze svého Slovácka.

Známy muž zlínské žurnalistiky se narodil v roce 1941 v Tučapech na Uherskohradištsku. Přestože pobýval dlouhá léta ve Zlíně, nikdy na své rodiště nezapomněl.

Zemřela jedna z největších novinářských osobností Zlínského kraje posledních desetiletí. Odešel rybář, fotbalista, diskutér, skvělý dědeček a bezvadný manžel i táta. Za všechny novinářské kamarády vzpomíná Rada sdružení Syndikátu novinářů Zlínského kraje.

Jana Bubeníková

Důležitý rozsudek Evropského soudu pro lidská práva praví, že novinář si nemůže přisvojit funkci soudu

Zajímavý text autorky Ireny Válové o stěžejním rozsudku o ochraně novinářského zdroje ze 30. září roku 2014 zveřejnil server Česká justice. Redakce Mediažurnálu se jej po dohodě s uvedeným médiem rozhodla otisknout v nezkrácené verzi.

● Irena Válová

Případ Keena a Kennedy vs. Irsko by měl znát ředitel BIS Jiří Lang v souvislosti s únikem odposlechů Romana Janouška a Pavla Béma stejně jako ti, kdo vyšetřovali únik přepisu výslechu anonymního svědka v případě Marka Dalíka a údajných úplatků za Pandury, nebo soudce, který bude předvádět odposlechy Nagyvové s Nečasem, jež si čtenáři mezitím přečetli v novinách, i ti, kdo prostřednictvím novinářů šíří části trestních spisů nebo se k tomu teprve chystají. Keena a Kennedy vs. Irsko je čerstvý rozsudek týkající se ochrany novinářova zdroje, který novináři u Evropského soudu pro lidská práva prohráli.

Reportérovi deníku The Irish Times byla jednoho zářijového dne roku 2006 anonymně doručena tajná výpověď o údajné korupci předsedy vlády Irska, dokument, který byl určen irskému vyšetřujícímu tribunálu. Deník obsah dokumentu publikoval, odmítl vydat a s odkazem na ochranu zdroje zničil. Zdánlivě jednoduchý případ skončil letos v září prohrou novinářů u Evropského soudu pro lidská práva pro mnohé překvapivým výrokem: Novinář není soudce a nestojí nad zákonem. O ochraně novinářova zdroje musí v případě sporu rozhodnout soud, nikoli sám novinář, i když je členem

unikátní třídy současné společnosti, plyne z obsahu rozsudku.

Hlavní postavy případu Keena a Kennedy vs. Irsko jsou politický korespondent Colm Keena a editorka Geraldine Kennedyová, oba zaměstnanci deníku The Irish Times. Dalším zúčastněným je irský vyšetřující tribunál ustanovený na základě rezoluce irského parlamentu v roce 1977, jehož úkolem bylo vyšetřit obvinění z korupce v souvislosti se stavebním developerem v okolí Dublinu. Tribunál během vyšetřování v režimu „důvěrné“ napsal 29. června 2006 dopis podnikateli a příteli tehdejšího předsedy vlády panu K. se žádostí o pomoc při odhalování konkrétních částek v době, kdy byl premiér ministrem financí. Tribunál požádal o podrobné prohlášení pana K., kdo požadoval platby a proč. Obálka s dopisem byla označena „striktně osobní a důvěrné“. Pan K. na dopis odpověděl.

Dne 19. září 2006 byla kopie této důvěrné korespondence doručena politickému korespondentovi deníku The Irish Times, padesátiletému Colmovi Keenovi. Po poradě s editorkou deníku, sedmapadesátiletou Geraldinou Kennedyovou, a po ověření pravosti kopie vydal deník dne 21. září 2006 na titulní straně článek s ná-

zvem „Tribunál vyšetřuje platby Taoiseachovi“, jehož základem byl inkriminovaný dopis, z něhož byly použity celé pasáže. Taoiseachem nazývala média premiéra. Článek obsahoval informaci, že předseda vlády bral úplatky ve výši od 50 tisíc do 100 tisíc euro od developerů, tuto přímo v článku obvinění odmítl.

Hned další den napsal tribunál editorku Kennedyové stanovisko, podle kterého publikováním striktně osobního a důvěrného materiálu ničí deník práci tribunálu a zasahuje do práv jednotlivců jmenovaných v článku sestaveného podle důvěrného materiálu. Kennedyová potvrdila, že deník obdržel anonymně komunikaci, kterou shledala jako důležitou ověřit a publikovat ve veřejném zájmu, což označila za povinnost novin.

Dne 25. září vydal tribunál příkaz nařizující Keenovi a Kennedyové vydat tribunálu veškeré dokumenty obsahující komunikaci, na níž byl založen článek. Kennedyová ještě tentýž den odpověděla, že tento relevantní materiál byl zničen. S tribunálem pak vedla spor o právo vydat takový příkaz. Prohlásila, že je to ohrožení základního závazku editorů a novinářů chránit své zdroje ve veřejném zájmu. Ve výpovědi před tribunálem o čtyři dny později pak uvedla,

Kresba Roman Kúbec

že věc konzultovala s právníkem, že nařídila zničení všech dokumentů a odmítla odpovědět na jakoukoli otázku, která by vedla k identifikaci zdroje úniku důvěrné informace, i otázku, zda viděla originální dopis s jeho znaky nebo pouze kopii.

Tribunál podal žalobu k Nejvyššímu soudu. Jako vyšetřující těleso potřebuje tribunál důvěru nezbytnou pro svou práci včetně ochrany těch, proti kterým byla vznesena podezření, avšak dosud nebyla prokázána. Garance důvěrnosti v předběžném vyšetřování je nezbytná pro zachování integrity procesu. Podezření, že dokument unikl přímo z tribunálu je pro obojí zničující, a proto je nezbytné odhalit pravý zdroj úniku, uvedl tribunál před soudem.

„Novináři nesmí odhalit identitu těch, kteří jim poskytli důvěrné informace. Pokud by byli novináři donuceni odhalovat svoje zdroje, vedlo by to k obavám lidí předávat informace, k méně účinné žurnalistice, což by bylo v neprospěch veřejného dobra,“ argumentovali naopak před soudem novináři.

Soud uznal práva novinářů podle článku 10 Úmluvy, uvedl však, že je nutné brát v úvahu také práva a zájmy dalších osob a institucí. „V demokracii je to úkol soudu... Jejich rozhodnutí zničit dokumenty poté, co obdrželi příkaz od tribunálu, bylo ohromující a flagrantní znevážení vlády práva,“ uvedl Nejvyšší soud a pokračoval: „Pokud by takové jednání bylo tolerováno, je to nejjistější cesta k anarchii. Novináři si musí uvědomit, že pokrytecká chvála demokracie nestačí. Jsou zavázáni stejně jako ostatní členové společnosti včetně politiků a soudců Ústavou a zákony k poslušnosti zákonů. Novináři nejsou ani nad zákonem, ani nejsou oprávněni vytvářet pro sebe tam, kde mají vlastní zájem, prostor, kam se zákon nedostane. Nejsou ani oprávněni usurpovat si funkci soudu, jak se to stalo zde,“ uvedl Nejvyšší soud, podle kte-

rého skutečnost, že novináři dokumenty zničili, znemožnila provést forenzní audit a původce úniku tak zůstává neodhalen. „Z okolností tohoto případu činíme závěr, že privilegium neodhalení zdroje je převáženo naléhavou společenskou potřebou chránit veřejnou důvěru v tribunál,“ uzavřel Nejvyšší soud.

U odvolacího soudu pak soudce zpravodaj v roce 2009 řekl: „Vznáším otázku, zda je skutečně v zájmu demokratické společnosti založené na vládě práva, že novináři jako unikátní třída mají právo rozhodnout se komisí vyšetřování závažného zločinu odepřít informaci o kterékoli veřejné instituci nebo soudu bez ohledu na existenci příkazu, například o důkazu. Současný případ se netýká informace o komisi pro vyšetřování závažných kriminálních činů, ale takový případ bez pochyb může vzniknout. Kdo by rozhodoval, zda má být novinářův zdroj chráněn? Na to může být pouze jedna odpověď. Pokud nastane spor, ať v civilním nebo trestním kontextu, soudy musí posoudit a rozhodnout a současně respektovat principy novinářského privilegia. Žádný občan nemá právo prohlásit se imunním vůči procesu práva.“

Novinářům bylo uloženo zaplatit náklady ve výši 395 tisíc euro a odvést částku formou daně. Novináři podali stížnosti k Evropskému soudu pro lidská práva proti Irsku pro porušení článku 10 o svobodě slova Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Článek 10 Úmluvy říká: 1. Každý má právo na svobodu projevu. Toto právo zahrnuje svobodu vyjadřovat názory a přijímat a šířit informace a myšlenky bez zásahu veřejné autority a bez ohledu na hranice. Tento článek nebrání státům požadovat licencování vysílání, televize nebo filmových společností. 2. Výkon těchto svobod, které obnášejí také povinnosti a odpovědnosti, může být předmětem formalit, podmínek, omezení nebo pokut, jak je předepisuje

zákon a jsou nezbytné v demokratické společnosti v zájmu národní bezpečnosti, územní celistvosti nebo veřejné bezpečnosti v demokratické společnosti, k zabránění narušení pořádku nebo kriminalitě, za účelem ochrany zdraví nebo morálky, nebo ochrany pověsti nebo práv druhých, k zabránění úniku důvěrné informace nebo pro zachování autority a nestrannosti soudu.

Evropský soud pro lidská práva neshledal rozhodnutí soudu ohledně poplatku porušením práv, která jsou stěžovatelům zaručena v článku 10 Úmluvy – práva na utajení zdroje, který v tomto případě poskytl důvěrný dokument tribunálu a ve skutečnosti dal za pravdu irským národním soudům. Zatímco stěžující si novináři argumentovali případem *Godwin versus Velká Británie*, soud shledal, že fakta tohoto případu jsou zásadně rozdílná.

Jádrem stížnosti novinářů je konstatování, že pokus tribunálu objevit zdroj úniku byl nepochopen a prezentován jako přímá hrozba jejich právu na ochranu zdroje. To podle nich opravňovalo jejich akci.

Není na soudu, aby se vyjadřoval k meritu argumentů, které mohly být činěny pro a proti nařídít stěžovatelům předat uniklý dokument a odpovědět na otázky tribunálu. Přesto, soud nepřijímá tvrzení novinářů, že zájem tribunálu určit zdroj úniku byl nepochopen, uvedl v rozsudku Evropský soud pro lidská práva. „Tato záležitost, která v sobě obsahovala vyvažování vzájemně soupeřících veřejných zájmů, byla pro domácí soudy první v pořadí k rozhodování, a to podle relevantního case-law. Domácí soudy byly v pozici, kdy by tak učinily, pokud by novináři nezničili dokumenty,“ uvedl Evropský soud pro lidská práva s odkazem k judikátu ve věci ochrany zdroje v případě *Sanoma Uitgevers B.V. versus Nizozemí* ze září 2010: „První a nejpřesvědčivější argument mezi zárukami je garance přezkumu soudcem nebo jiným nezávislým a nestranným rozhodujícím tělesem. Princip, že v případech týkajících se ochrany novinářova zdroje musí být celý obraz předložen před soudem, byl zdůrazněn už v jednom z nejranějších případů této povahy, které byly orgány Konvence zvažovány. Potřebný přezkum musí být proveden orgánem odlišným od exekutivy a ostatních zainteresovaných stran se silou, která musí vymezit, zda požadavek ve veřejném zájmu převažující nad principem ochrany zdroje novináře má přednost při vydání takového materiálu a zda bude ochráněn nežádoucí přístup k informaci o identitě zdroje, pokud přednost nemá,“ citoval soud.

Evropský soud pro lidská práva v úplném závěru rozhodnutí z 30. září 2014 poukázal na významný výrok irského soudu: „Všechny osoby musí respektovat roli soudů a nikdo, novináře nevyjímaje, nesmí usurpovat funkci soudu. Soud shledává, že pravým významem rozhodnutí Vrchního soudu bylo upozornit, že žádná strana není nad zákonem nebo mimo jurisdikci soudů.“

Jitka Krejčová, volná fotografka: Cesta vozíčkářky Miši Transsiibiřskou magistrálou na Altaj, červenec – srpen 2014. Cena skupiny ČEZ

Michael Hanke, volný fotograf: Senioři – taneční zábavy, Česko 2013–2014. První cena v kategorii Umění a zábava

Stanislav Krupař, pro Die Zeit: Přes moře do Evropy! Cesta Anase, syrského uprchlíka, z egyptské Alexandrie do Evropy, září 2014. Cena UNHCR (Vysokého komisaře OSN pro uprchlíky) a první cena v kategorii Reportáž

Czech Press Photo slaví jubilejní dvacátý ročník

Na Staroměstské radnici v Praze je od 20. listopadu až do konce ledna 2015 hned ve třech podlažích otevřena velká výstava dvacátého ročníku novinářské soutěže Czech Press Photo. Akce se koná pod záštitou prezidenta republiky, ministra kultury a primátora Prahy. Obsahuje přes 500 fotografií vybraných ze 4 500 prací od 300 českých a slovenských autorů, permanentní projekci vítězných videí a výstavní kolekci Grantu Prahy. Nadto běží bohatý doprovodný program pro veřejnost – autorské prezentace a besedy, semináře zaměřené na autorské právo v době internetu, editaci fotografií nebo psychologické aspekty portréту, populární workshopy známých autorů věnované fotografování mobilem, divácké ankety nebo aukce.

„Přiznám se, že soutěž a výstava Czech Press Photo vznikly z prachobyčejné lidské touhy. Z touhy zrozené po letech nesvobody, v nichž fotožurnalismus sloužil více či méně jen cílům politické propagandy. Z touhy konečně předložit veřejnosti nezávislé, autentické zrcadlo doby. A z přání dát fotografům pracujícím pro média možnost společné, nezávislé platformy – k prezentaci i konfrontaci, k osobnímu vyjádření“, říká Daniela Mrázková, zakladatelka a ředitelka soutěže.

Dnes, po dvaceti letech, lze konstatovat, že Czech Press Photo se těší vzácné přízni jak profesionální, tak široké veřejnosti. Přízni, která z této soutěže a následné výstavy činí jednu z nejpobulárnějších kulturních událostí roku, je cílem tisíců domácích a zahraničních návštěvníků i výprav školních tříd. A to zvláště poté, co se organizátoři rozhodli pružně reagovat na vývoj, k němuž v mediální oblasti dochází, a dosavadní fotografickou soutěž rozšířili o videosekci jako představitelku multimedialního žánru.

Hlavní cenu – titul Fotografie roku – letos získal Filip Singer z European Pressphoto Agency (EPA) za snímek z počátku demonstrací v Kyjevě. Svůj odraz tu přirozeně nachází také domácí vnitropolitická scéna, viděná často s ironickým zlehčením, a samozřejmě významné sportovní události včetně zimních olympijských her. Pozoruhodné jsou také záběry z každodenního života doma i v dalších, často hodně vzdálených zemích. A tak, i když se na první pohled zdá, že bolestné problémy současného světa převažují, radostné scény a humorný pohled na život je vyvažují.

Filip Singer, EPA: Začátek, Ukrajina 2013. Fotografie roku 2014

Matěj Stránský, Respekt: Budoucí premiér Bohuslav Sobotka vítězí v parlamentních volbách, Praha, 2013. Druhá cena v kategorii Lidé, o kterých se mluví

Barbora Reichová, Deník Sport: Eva Samková – Zlatá radost, ZOH Soči 2014. Nikon Sport Award 2014

Roman Vondrouš, ČTK: Zimní olympijské hry v Soči, Rusko 2014. První cena v kategorii Sport

Martin Sekanina, Blesk: Zásah policie proti fanouškům Slavie, září 2014, kategorie Aktualita